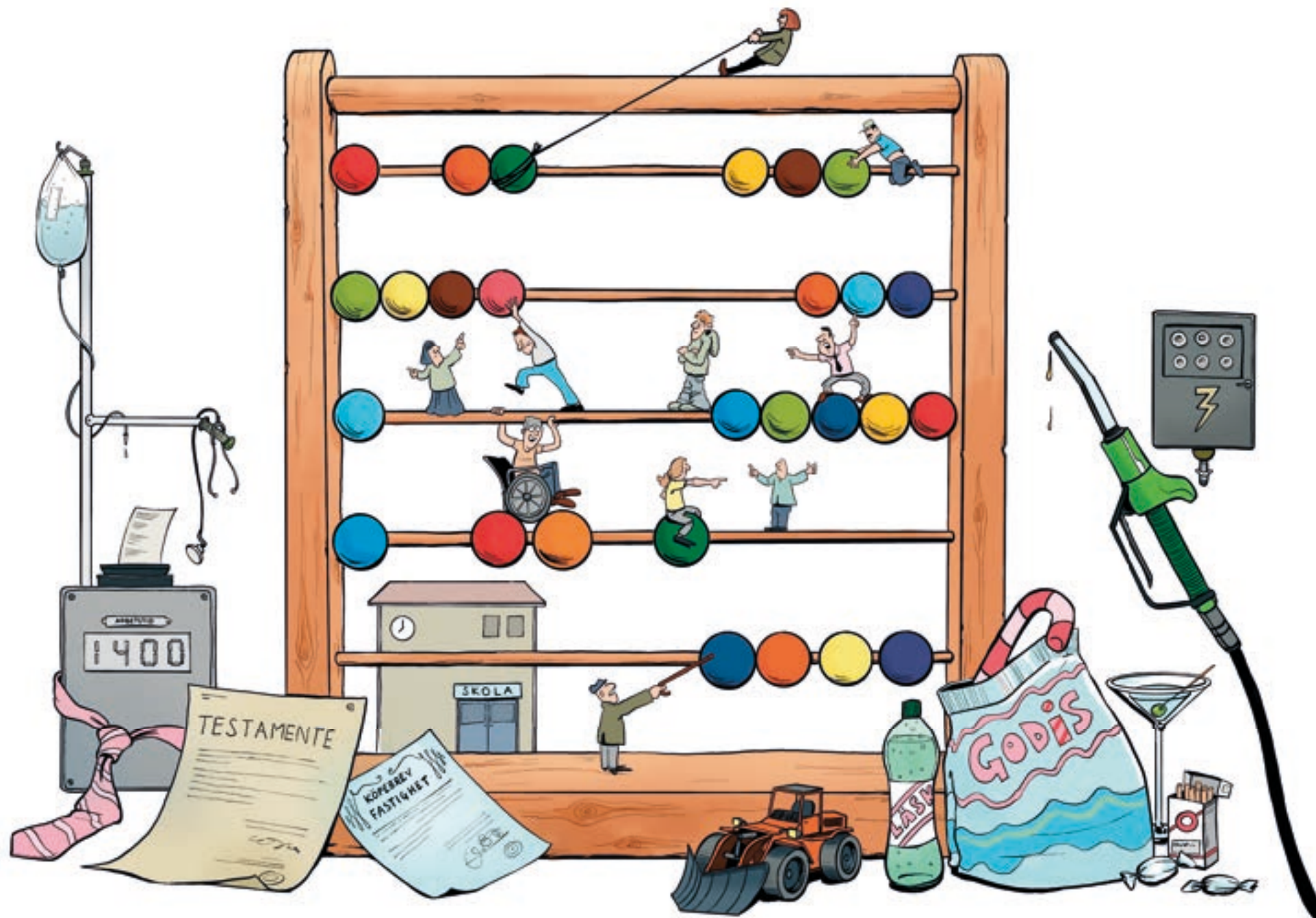

EKONOMI: FINLÄNDSKA VÄRDERINGAR FÖR 2020-TALET

TANKESMEDJAN
AGENDA
AJATUSHAUTOMO

FÖRORD: VAD ÄR VÄRDERINGAR?

Med värderingar signalerar hur vi skulle vilja att en sak är, hur önskvärt något är, eller om det är bra eller dåligt. Vi kan ha värderingar som är gemensamma med andra, eller värderingar som är unika för oss själva. Våra värderingar påverkas av vår bakgrund, händelser i det förflutna, ny information och naturligtvis andras värderingar.

Värderingar är lite som idrottslag: Alla är övertygade om att just den egna värdegrunden är den bästa. Under samhällsbyggets senaste decennium har dessutom trenden att svartmåla andras värderingar samtidigt som man glorifierar sina egna vuxit sig starkare.

Ur demokratiperspektiv är detta problematiskt: Då man balanserar arbetsliv, familjeliv och renovering av sommarstugan blir man kanske renons på att försvara sina egna värderingar, och låter den som ropar mest högljutt bestämma.

Därför har tankesmedjan Agenda låtit fråga över 1300 finländare vad de tycker i olika frågor som har att göra med ekonomi och beskattning. För det är den gemensamma ekonomin som de gemensamma värderingarna formar.

Den här gången har vi dessutom

ställt frågan till finländare ur bägge språkgrupperna, och det visar sig att vi trots två olika modersmål ändå tänker ganska lika i de flesta frågor. Det är ofta andra faktorer än språk som påverkar det vi finner viktigt.

För att sätta resultaten i kontext har Agenda bett fyra finländska röster analysera och kommentera resultaten: tidigare biskopen **Björn Vikström**, VD:n för bemanningsföretaget Eilakaisla **Errika Ehrnrooth**, Svenska Teaterns chef **Joachim Thibblin** samt studerandeorganisationen SAMOK:s verksamhetsledare **Armi Murto**.

I den här boken har vi samlat resultaten i komprimerad form, hela enkäten hittar du på www.agenda.fi

I Helsingfors den 11 maj,

Ted Urho

Verksamhetsledare

Tankesmedjan Agenda

BÄSTA LÄSARE,

Det är uppenbart att coronakrisen slagit hårt mot den globala ekonomin. Det är också klart att även om Finland klarat sig bättre i krisen än de flesta andra länder, så har krisen även tärt på oss. Detta framkommer också ur denna Agendarapport som i samarbete med Aula Research undersökt finländarnas förhållning till aktuella frågor som arbete, ekonomi och förändringar i samhället. Undersökningen gjordes i slutet av år 2020 och det är tydligt att svaren präglas av coronaläget. Exempelvis säger sig fler av respondenterna vara oroliga för epidemins inverkan på landets ekonomi än vad de var i maj 2020, då den första enkäten skrevs.

Det är tydligt att finländarna är trötta på coronaviruset och allt elände det medfört. Det är vår allas gemensamma önskan att snart bli av med detta gissel som vi nu haft med oss i över ett år. I över ett år har också regeringen fattat svåra beslut för att på bästa möjliga sätt värna om människors liv och hälsa samt hålla företagen någorlunda på fötter. Finland har lyckats bra hittills i ett internationellt perspektiv, såväl vad gäller antalet insjuknade som de ekonomiska följderna. Nu är det dags att stegvis börja övergå till det normala.

Den exitstrategi som ska ta Finland ur krisen kommer att kräva vilja och aktiva val både nationellt, regionalt, i kommunerna och hos oss som individer. Vi måste alla fundera på hur vi kan bidra till att vi får hjulen att snurra igen. Också denna undersökning visar att finländarna konsumerat mindre under pandemin

och att sysselsättningen lidit, vilket i sin tur utmanar både den privata och den offentliga ekonomin. Samtidigt visar enkätsvaren också att finländarna köpt mera inhemska produkter och tjänster samt sparat mera än normalt, vilket tyder på att finländarna faktiskt insett hur allvarligt läget är för våra finländska företag.

Därför tror jag att coronakrisen också fört med sig en del positiva saker för vår ekonomi. Den största är naturligtvis den enorma förändring av arbetslivet i de branscher och befattningar där distansarbete är möjligt. Framförallt är det tydligt att vi gjort enorma framsteg i digitaliseringen av samhället, vilket kommer att påverka vårt sätt att jobba och leva i framtiden.

Samtidigt som virusläget tvingade en stor andel finländare till distansjobb, blev det också uppenbart att vi måste se över lagstiftningen kring till exempel hemkommuner. Då det går att arbeta från sommarstugan kommer vi att tillbringa mer tid där. Då ökar också trycket på den tillfälliga kommunens service, och därför vore det på sin plats att utreda möjligheterna till någon form av dubbel kommuntillhörighet.

Avslutningsvis är det viktigt att påpeka att krisen haft andra allvarliga följder än de ekonomiska. Speciellt barn och unga har lidit mycket under krisen och utfallet av det kan vi inte ännu skönja. Därför är det viktigt att vi i vår väg ut ur denna kris sätter speciellt fokus på att hjälpa dem som har haft det svårast under krisen.

*Anna-Maja Henriksson
Justitieminister, partiordförande SFP*

BJÖRN VIKSTRÖM:
En lägesanalys över finländska värderingar

Det har varit intressant att få ta del av resultaten av Agendas webbenkät som utfördes i slutet av år 2020, det vill säga efter att pandemin hade påverkat det finländska samhället i över ett halvt år. Undersökningen utreder hur svensk- och finskspråkiga respondenter ser på ekonomin, arbetssituationen och de pågående samhällsförändringarna. Frågorna besvarades av 564 svenskspråkiga och 812 finskspråkiga personer.

Att göra långtgående demografiska analyser på basen av var dessa respondenter råkar bo är inte möjligt, men när man tolkar resultaten i enskilda frågor är det ändå viktigt att beakta skillnaderna mellan språkgrupperna gällande boningsmiljö: Att bo i en förort är betydligt vanligare bland de finskspråkiga respondenterna (56%) än bland de svenskspråkiga (29%), medan 40% av de svenskspråkiga jämfört med bara 20% av de finskspråkiga bor i tätort på landsbygden eller i glesbygd. Skillnaderna mellan hur språkgrupperna har svarat kan alltså delvis på de olika behoven och levnadsvillkoren i den miljö där de bor.

Dessutom finns det skillnader ifråga om respondenternas ålder. I båda språkgrupperna utgör pensionärerna ungefär en tred-

jedel av de svarande, medan den yngsta åldersgruppen (under 35 år) utgör 28% av de finskspråkiga men bara 13% av de svenskspråkiga. Mer anmärkningsvärt är att 51% av de svenskspråkiga har universitets- eller högskoleutbildning, jämfört med 24% bland de finskspråkiga.

PANDEMIN OCH DEN PERSONLIGA EKONOMIN

Ett genomgående drag i svaren är att man är mer orolig för den ekonomiska utvecklingen i samhället i stort än för den personliga ekonomin. Ett förståeligt undantag utgörs av dem som är långtidsarbetslösa eller permitterade.

Vår nutida konsumtionskultur anklagas ibland för att ha gjort shopandet till ett slags surrogat för andra typer av rekreation och är en slags verklighetsflykt. Detta tycks inte i någon större utsträckning ha tillämpats under pandemin av dem som svarat på undersökningen. Uppmaningarna att undvika onödiga besök i butiker och köpcentrum har naturligtvis spelat in.

Att de svenskspråkiga under corona-pandemin i betydligt större utsträckning har konsumerat mindre och sparat mera än normalt behöver

inte tolkas som ett uttryck för gnidighet. Det kan mycket väl handla om en försiktighet föranledd av det osäkra ekonomiska läget: när man inte vet hur länge det osäkra ekonomiska läget skall fortsätta och hur det går med ens egen arbetsplats, är det klokt att, när det är möjligt, lägga undan en slant för sämre tider.

Att svenskspråkiga är något mer benägna att tänka i dessa banor syns även gällande rädslan för att förlora arbetet. Den rädslan är inte särskilt utbredd, vilket kanske kan förklaras med att restriktionerna under pandemin drabbar de olika sektorerna inom näringslivet väldigt olika. Det är ändå intressant att det är färre bland de finskspråkiga som är rädda för att förlora jobbet än bland de svenskspråkiga. En tänkbar orsak är att procentuellt sett fler av de svenskspråkiga bor på mindre orter, där många påverkas av osäkerheten inom service-, turism-, hotell- och restaurangbranscherna.

Inom båda språkgrupperna säger sig ungefär 40% ha valt mer inhemska produkter under pandemin. Här finns en potentiell motsättning mot svaret att de flesta också har konsumerat mindre och sparat mera än normalt,

eftersom inhemska produkter ofta kan vara dyrare än produkter tillverkade i länder med lägre lönekostnader. Att man säger sig ha valt mera inhemska produkter bör tolkas med viss försiktighet, eftersom jag kan tänka mig att svaret också handlar om vilken självbild man vill odla. Det är litet motsvarande som då man svarar på frågan om huruvida man lever mer hållbart än tidigare: ambitionen och de verkliga valen i vardagen går inte alltid hand i hand, vilket även empiriska undersökningar har visat.

PRIORITERINGAR I DEN EKONOMISKA POLITIKEN

De finskspråkiga är i större utsträckning beredda att öka de offentliga utgifterna och höja skatterna. Utvecklingen från 2015 till 2020 bland den svenskspråkiga befolkningen har gått mot att i lägre grad efterfråga skattesänkningar och en minskning av offentliga utgifter, även om en större del av finlandssvenskarna fortsatt visserligen föredrar det som man traditionellt brukar kalla en högerpolitik i ekonomiska frågor.

En starkare satsning på hälso-

vårdstjänsterna efterfrågas i betydligt högre grad av de finskspråkiga, medan de svenskspråkiga önskar prioritera skola och utbildning. Det här är intressant med tanke på att man ur dagspressen kan få ett intryck av att de svenskspråkiga konstant är kritiska till den service som erbjuds inom hälsovården – i synnerhet den svenskspråkiga servicen.

Vi svenskspråkiga har dessutom tillgång till ett relativt sett stort utbud av utbildningsplatser. Många aktörer som erbjuder utbildning på svenska på andra stadiet och på yrkeshögskole- och högskolenivån har svårt att fylla alla studieplatser. Å andra sidan kan ju behovet av satsningar på utbildning även vittna om att frågan om byskolornas och de lokala högstadiernas och gymnasiernas framtid engagerar många finlandssvenskar bosatta på mindre orter. Det är tydligt att i synnerhet de yngre ålderskategorierna som har eller i framtiden hoppas ha barn i skolåldern önskar satsningar på utbildning.

Åsikten att det bör satsas mer på utbildningen i vårt land kanske också speglar oron för att det goda utbildningssystem som vi har haft i

Finland långsamt håller på att erodera. Den pedagogiska utvecklingen har gått mot en allt starkare betoning av studerandena som aktiva subjekt, som kritiskt söker kunskap, bedömer, utvärderar och själva utformar sina studier. Bakom de här i och för sig behjärtansvärda målsättningarna och vackra formuleringarna döljer sig ett samtidigt behov av att spara; att skära ned på närundervisning inte minst i yrkesutbildningen, att luckra upp lektionsgrupperna och tvinga fram en flexibilitet som riskerar leda till otrygghet och tunga krav på att de unga är tvungna att själva bära ansvar för beslut, vars följder ingen kan överblicka idag. I andra aktuella undersökningar påpekas att många gymnasieelever mår dåligt av den press och de krav som de dignar under. Prioriteringen av satsningar på utbildning kan alltså lika bra handla om en önskan om mer resurser för studiehandledning och fler skolpsykologer.

Överlåtelseskatten skulle de finskspråkiga i större grad vara beredda att höja (14%-5%): något som jordbrukare och småföretagare i allmänhet motsätter sig. Överlag kan man ana en större förståelse för fö-

retagarnas och jordbrukarnas behov bland de svenskspråkiga, vilket bland annat syns i att man förstår värdet av att en rörelse går i arv från generation till generation. Det här kan också hänga ihop med att den finlandssvenska befolkningen är mer stationär. Även om man har flyttat till större orter på grund av studier och jobb bor man vanligen fortsättningsvis i kusttrakterna, och upprätthåller starka sociala band till hembygden och släktingarna som bor kvar där.

En fråga där mäns och kvinnors svar skiljer sig är beredskapen att ta ett arbete på annan ort: män har uppenbarligen lättare att tänka sig att flytta eller pendla till arbetet. Eftersom motiveringarna inte efterfrågats skall man vara försiktig i tolkningen, men en tänkbar förklaring är att kvinnor ännu idag bär ett större ansvar för barn, hem och kanske också för äldre släktingar på hemorten. En annan fråga där skillnaden mellan könen är markant berör frågan om staten i nuläget borde spara eller stimulera. Hela 29% av kvinnorna vill inte ta ställning till påståendet, jämfört med endast 7% bland männen.

VÄRDERINGAR

Ingendera språkgruppen anser att långtidsarbetslösa har sig själv att skylla för sin situation och båda håller i ungefär lika hög grad med om påståendet att välbärgade människor har svårt att sätta sig in i de fattigas situation (kring 40%). Detta ligger i linje med de resultat som Anu Kantola och Hanna Kuusela presenterade i sin uppmärksammade bok *Huipputuloi-set – Suomen rikkain promille* (2019), nämligen att de mest välbärgade uppvisar en brist på empati och inlevelseförmåga i hur de utsatta i samhället lever. Den här empatiklyftan upplevs enligt den nu aktuella undersökningen allra starkast av dem som är långtidsarbetslösa eller permitterade.

En reflektion som undersökningen väcker är att finlandssvenskarna verkar vara mer "höger" då det gäller stöd till företag och önskemål om satsningar som ger högre nettotjänster, men är mer liberala då det gäller värderingar. Men resultaten visar också att den här uppdelningen ingalunda är entydig.

Hos båda språkgrupperna finns det ett starkt stöd för uppfattningen

att kvinnor har lika goda möjligheter som män att avancera i arbetslivet: 40-47% håller helt eller nästan helt med om påståendet. Det är dock värt att påpeka att kvinnor i betydligt större utsträckning är helt eller delvis av annan åsikt, vilket sannolikt bottnar i personliga erfarenheter och besvär. Männen har uppenbarligen svårare att upptäcka de hinder som fortsättningsvis försvårar kvinnors möjlighet att avancera i arbetslivet.

OLIKA GENERATIONERS PERSPEKTIV PÅ SAMHÄLLSFÖRÄNDRINGEN

Det har sagts att dagens medelålders generation är en av de första på länge som har orsak att vara oroliga för att deras situation och samhällsställning riskerar att bli sämre än föregående generations. Roger Eatwell och Matthew Goodwin nämner just rädslan för en relativ sänkning av levnadsstandarden som en av orsakerna till att människor dras till populistiska rörelser, vid sidan av den nostalgiska längtan tillbaka till en livsstil med värderingar, som man anser håller på att försvinna. (National Populism.

The Revolt Against Liberal Democracy - 2018)

Dagens generation har enligt de svenskspråkiga bättre utbildningsmöjligheter (82%), bättre möjligheter att förverkliga sig själv (69%) och bättre möjligheter att nå framgång i livet oberoende av utgångspunkter (61%). Däremot ser man en försämring gällande tryggheten i samhället och förväntningarna om en trygg tillvaro som pensionär samt möjligheten till ett säkert arbetsförhållande och utkomst. Här är skillnaden mellan de yngsta och äldsta respondenterna markant: de yngre ser betydligt mörkare på möjligheten till en ekonomiskt tryggad och säker pensionärstillvaro. Den allra största försämringen ser man dock gällande ren levnadsmiljö och natur.

Tendenserna är de samma bland de finskspråkiga respondenterna, men skillnaderna i procent är inte lika stora. Däremot är det uppenbart att de långtidsarbetslösa och permitterade ser pessimistiskt både på utsikterna att få en tryggad utkomst såväl i yrkeslivet som under tiden som pensionär.

De yngre generationerna är mer beredda att förespråka höjningar av

energi- och miljöskatter samt bil- och bränsleskatter än de äldre, vilket tyder på ett starkt ansvar för miljön. Åsikterna bland de yngre angående den ekonomiska politiken tycks emellertid gå i sär: bland dem under 35 år vill de flesta att staten både skall stimulera genom att sänka skatterna och att staten skall stimulera genom att öka de offentliga utgifterna. Huruvida det här är ett uttryck för en starkare polarisering av samhället, som många oroar sig för, är svårt att bedöma, men uppenbart är att diskussionen om huruvida politikerna skall trycka på gasen eller bromsen kommer att fortsätta.

MER TID FÖR SJÄLVFÖRVERKLIGANDE ELLER FÖR SOLIDARITET?

Om arbetsveckan i framtiden skulle förkortas med 10 timmar skulle de svenskspråkiga tillbringa denna tid med familj och vänner, medan de finskspråkiga i större utsträckning skulle prioritera fritidsaktiviteter och hobbyer. En tänkbar tolkning av detta kunde vara att svenskspråkiga värdesätter sociala relationer mer än de finskspråkiga. Det är emellertid svårt att

dra någon entydig slutsats på basen av svaren. Båda alternativen kan ju tolkas som ett uttryck för vårt behov av social samvaro, beroende på vilken typ av fritidsaktiviteter det handlar om och vilken roll samvaron med andra spelar i dessa aktiviteter och hobbyn. En tänkvärd iakttagelse med tanke på framtiden är att den yngsta ålderskategorin allra mest skulle prioritera hobbyn och fritidsaktiviteter (84%).

Det hade varit intressant om det i denna fråga om vad man skulle satsa en ökad fritid på hade funnits ett skilt svarsalternativ med föreningsliv, församlingsaktivitet och annat engagemang inom den tredje sektorn. Nu förblir det oklart om respondenterna har tolkat dessa som "fritidsaktiviteter" eller inte. Finlandssvenskarna har ju traditionellt ansetts besitta ett starkt socialt kapital, inte minst genom ett starkt föreningsliv. Om den planerade reformen av social- och hälsovården förverkligas kommer kommunernas ansvarsområden och resurser att beskåras, vilket kan göra den tredje sektorn ännu viktigare än förr i lokalsamhället. Samtidigt kämpar många av föreningarna idag med svårigheter att rekrytera människor

till förtroendeuppdrag och i synnerhet långvariga engagemang.

Det här brukar tolkas som en följd av samhällets individualisering, men det skall också ses som ett resultat av att många medelålders föräldrar slits mellan förväntningar och krav både från arbetslivet och från familjen. Om inte de yngre pensionärerna skulle vara beredda att satsa på förenings- och församlingsliv skulle många verksamheter helt torka in. Med tanke på framtiden ser jag det som ytterst viktigt att den tredje sektorn erbjuder möjligheter för människor att engagera sig för välbefinnandet i närområdet genom diakonala, ekologiska och kulturella insatser.

Det finns också en koppling mellan ett livskraftigt civilsamhälle och tilltron till samhället i stort. Samhällssolidariteten och tilliten till de samhällsbärande institutionerna är en förutsättning för att medborgarna skall känna sig delaktiga i samhället och för att de skall vara beredda att genom att betala skatter och delta i demokratiska val bidra till det gemensamma goda och till solidariteten med de utsatta grupperna och individerna i samhället.

ERIKA EHRNROOTH:
**Inget läckert upplägg för en
utökad sysselsättningsgrad och
bättre konkurrenskraft**

I svaren på den medborgarundersökning om arbete, ekonomi och förändring i sambället som tankesmedjan Agenda låtit utföra i slutet av 2020 är det intressant att iakttä att respondenterna oavsett språkgrupp inte anser sin egen ekonomi eller utkomst speciellt hotad av pandemin. Däremot hyser man större oro för närstående personer och en ännu större oro för befolkningen i allmänhet. I jämförelse med motsvarande svar från maj 2020, då coronapandemin ännu var rätt ny, har oron avtagit både vad gäller utsikterna för den egna, de närståendes och finländarnas ekonomiska situation.

Inte helt oväntat oroar sig de yngre mer än de äldre för sin egen ekonomi, likaså är företagare samt arbetslösa och permitterade i högre grad oroliga för sin ekonomiska framtid. En oro för den personliga ekonomin syns tydligare bland de yngre i den finskspråkiga referensgruppen och detta antar jag hänga ihop med att servicebranschen, som är den viktigaste branschen visavi sysselsättning för unga, fortsättningsvis drar dåligt. Överlag har coronakrisen jämte permitteringar och stängda samhällen föranlett att det varit ont om lämpliga instegsjobb i bransch som bransch, vilket lett till en växande arbetslöshet bland de yngre, nästan helt oavsett utbildning.

ORON FÖR SITT ARBETE OCH DEN KOMPROMISSFATTIGA JAKTEN PÅ NYTT JOBB

Mot bakgrunden av den höga arbetslöshet som råder är det rätt förvånande att så få är rädda för att förlora sina jobb: upp till 70% svarar tvärtom att de inte är oroliga över att förlora sina jobb. Den största oron för att finna sig som arbetslös arbetssökande finns bland de som förtjänar under 40 000€ på årsnivå. Trots stigande arbetslöshetssiffror drar arbetsmarknaden i skrivande stund förhållandevis bra och den hysteri som ifjol föranledde massiva permitteringarna syns inte. Sedan årsskiftet är inte längre undantagsarrangemangen kring samarbetsförhandlingar ikraft. De kostnadsstöd som företagen tilldelats, ser ut att ha tjänat sitt syfte och bidragit till att bibehålla arbetsplatser och skapa lugn. Majoriteten av respondenterna anser att det är bra att staten ekonomiskt stöder företag under den pågående coronakrisen.

Pudelns kärna, vilket även framgår i undersökningen, är utmaningarna med arbetskraftens matchningsproblem, något vi hade redan före

coronakrisen slog till. Vi har en växande arbetslöshet men vi annonserar samtidigt om lediga arbetsplatser: det finns till exempel gott om arbetssökande marknadsförare och HR-assister med yrkeskunniga närvårdare och bokförare är på kort. Oavsett modersmål säger respondenterna sig i en situation som arbetslös vara villiga att vidareutbilda sig och också att ta emot jobb som inte motsvarar den nuvarande utbildningen. Däremot är de inte villiga att avsevärt sänka på sin lönenivå. Jag frågar mig hur den ansvarsfulla arbetsgivaren, med en öppen lönepolitik som är knuten till kompetens och erfarenhet, ska hantera höga lönekrav från en vidareutbildad arbetslös som saknar relevant arbetserfarenhet? Att ogärna gå ner i lön och därmed eventuellt bli tvungen att sänka sin levnadsstandard har jag som trebarnsmor givetvis förståelse för. Så länge systemet tillåter en att leva på ett arbetslöshetsstöd som är knutet till den förlorade höga lönenivån är det givetvis möjligt, men frågan är om det här systemet i det långa loppet alls gagnar oss finländare? Med erfarenhet av en tid som arbetslös arbetssökande är jag i inga händelser emot ett eko-

nomiskt skyddsnät som ger trygghet för en överskådlig tid framöver, men jag upplever att perioden är för lång och att nuvarande sysselsättningspolitik varken sporrar eller hjälper den arbetslösa att verkligen sadla om för att snarast hitta ett nytt arbete.

På Eilakaisla möter vi dagligen arbetssökande och vi ser en klar fördel i att den uppsagda genast erbjuds stöd för att bearbeta sina känslor och sedan får coaching och hjälp i sitt sökande efter nya karriärmöjligheter. Skulle denna typ av sporrande stöd i samband med ett omvänt progressivt arbetslöshetsstöd erbjudas, tror jag vi skulle se sjunkande arbetslöshetssiffror. I nuläge växer arbetslöshetsperioden till exempel bland högskoleutbildade, vilket hindrar arbetslöshetsgraden från att sjunka. Samtidigt medför långtidsarbetslöshet ytterligare sysselsättningssvårigheter och inte sällan ansträngd mental hälsa. Trots fördelarna med en förnyad och bättre stödande coaching för arbetssökande, behöver nationella och internationella företag motiveras till investeringar i Finland, för finns det inte arbetsplatser hjälper det inte med taggade och vältränade arbetssökande.

Enligt undersökningen skulle man som arbetssökande förhålla sig positiv till att ta emot distansjobb, vilket säkert tilltagit och fortsättningsvis kommer tillta i och med det digitala språng samtliga organisationer med försnabbad takt fått ta. Det kommer att bli allt vanligare att arbeta på distans, vilket i sin tur medför en flexiblare arbetsmarknad med bredare, rentav internationella rekryteringsfält, vilket jag tror medför förändring i lönekrav och arbetstid. Att flytta till en annan ort i jakten på ett nytt jobb kan respondenterna tänka sig göra, men ovilligheten syns klart i åldersklassen 35–54 för att inte tala om 55–63, vilket säkert förklaras med att arbetssökande i den åldern har familj med skolbarn och bostadslån eller stadgade sociala nätverk och barnbarn på hemorten.

KONKURRENSKRAFT OCH LIVS LÅNGT LÄRANDE

Generellt sett är alla för förändring, men på frågan om vem som vill förändra sig brukar händerna hastigt sjunka tillbaka i famnen. På undersökningsfrågan om man är villig att gå ner i arbetstid och i motsvarande grad sänka sin inkomst, syns samma effekt. Man vill ha kortare

arbetstid, men till en compensation som är bunden till den högre arbetsinsatsen. Med andra ord vill man ha en förändring utan att själv förändras; Hur arbetsgivaren då ska ha en förutsättning att förkorta arbetsveckan eller fördela på arbetet på fler, kan man fråga sig.

Oavsett modersmål ställer sig finländarna fifty-fifty positivt till idén om att förkorta arbetsveckan. Respondenterna förväntar sig dessutom att arbetsveckan på sikt kommer att förkortas. Däremot förkortar man ogärna sin egen arbetsvecka på bekostnad av en sjunkande inkomst. Svenskspråkiga finländare i åldern 35–44 samt finskspråkiga i åldern 45–54 ställer sig mest avogt till att förkorta sin arbetstid mot att lönen sänks. Att folk i medelåldern är mest reserverade till att gå ner i lön kan kanske delvis förklaras med att man i den här åldern har hemmaboende barn, behov av större bostadsyta och mer utgifter i jämförelse med tidigare eller senare skeden av livet.

Att man inte är märkbart mer intresserad av att gå ner i arbetstid och lön fastän det skulle leda till fler arbetstillfällen är ur sysselsättningspolitiken intressant och tyvärr inte alls uppmuntrande för företagsledare och företagare. Enligt undersökningen är knappt hälften färdi-

ga att jobba mer för samma lön, precis det som i praktiken gick att skönja med de nedmonterade konkurrenskraftsavtalen (KiKy). Dessvärre släpar den finländska konkurrenskraften efter jämfört med de andra nordiska länderna.

Till lokala avtal på arbetsplatserna ställer sig svenskspråkiga svaranden i lite större utsträckning positiva i jämförelse med de finska. Det här kan vara en snedvridning som beror på att den svenska svars kåren överrepresenteras av högskoleutbildade i Österbotten medan referensgruppen demografiskt är mer representativ. Föga överraskande ställer sig företagarna positivast till lokala avtal. Den här gruppen ställer sig samtidigt negativast till en förkortad arbetstid för mindre compensation. Ur svaren kan man tyda att män i större utsträckning än kvinnor är för lokala avtal, likaså åldersgruppen 35–44 år. Min tolkning är att den här åldersgruppen upplever sig tillräckligt kunnig och kapabel för att själv avtala och eventuellt självsäkrare på att för egen del lyckas avtala fördelaktigare villkor åt sig.

På frågan om vad man skulle göra med den extra tid man fick ifall arbetsveckan skulle förkortas med tio timmar svarar över 65-åringarna i större

utsträckning än de andra åldersgrupperna att de skulle ta emot extra jobb eller vidareutbilda sig. Respondenterna i åldersgruppen 55–65 skulle resa, medan under 35-åringar skulle satsa på hobbyer och fritid. Åldersklasserna som sannolikt har barn (35–44 samt 45–54) skulle rätt naturligt helst satsa tiden på familj, vänner samt hobbyer och fritid. Jag tycker det är fascinerande att endast över 65-åringar skulle satsa på vidareutbildning! Samtidigt svarar endast de äldsta åldersgrupperna, de med lägsta årsinkomst samt företagare att de skulle ta sig an bisysslor. Jag upplever det alarmerande att respondenterna i medelålder inte upplever ett större behov för självutveckling och förbättrad kompetens genom antingen vidareutbildning eller den erfarenhet en bisyssla kan ge. Det ter sig i mina ögon som kortsiktiga val och förhoppningsvis skulle man trots allt fördela den nyvunna fritiden mellan familj och självutveckling! På finskt håll gick det dock att skönja att både under 35-åringar och medelålders till viss mån skulle vidareutbilda sig, medan de som på årsnivå förtjänar över 70 000€ i större utsträckning skulle satsa på bisysslor.

I bägge språkgruppernas svar syns det att man upplever att vi i jämförel-

se med tidigare generationer lever i ett samhälle där alla ges goda förutsättningar till framgång, jag tänker mig att man till exempel avser en avgiftsfri och god utbildning, omfattande hälsovård etcetera. Enligt undersökningen har vi i större utsträckning än tidigare generationer möjligheten att förverkliga oss själva. Mot den här bakgrunden upplever jag det synd att man inte skulle förstå att gripa chansen till vidareutbildning och personlig utveckling, ifall man gavs den i form av ny extra ledig tid. Speciellt tråkigt är det, eftersom det i svaren syns att man utöver en övergång till kortare arbetsförhållande också upplever att den egna generationen i jämförelse med tidigare dito kommer att få en försämrad pensionsnivå, något man till viss mån själv kan påverka.

Skribenten är vd på bemannings- och rekryteringsföretaget Eilakaisla. Åsikter och synvinklar presenterade i texten är skribentens egna.

JOACHIM THIBBLIN:
Vi behöver kulturen för att
komma över corona

Det är farligt att mäta kultur, för kultur är inte ekonomiskt drivande. För över 40 år sedan, år 1979, satt Vivica Bandler och Jörn Donner i en tv-soffa och samtalade om hur kulturen skulle se ut år 2000. Redan då sade Bandler att det enda som det i framtiden lönar sig att investera i är kulturen.

Som teaterchef håller jag med: Kulturen stärker empati och kreativt tänkande.

Kulturen skapar dessutom välmående och en välmående människan är produktiv, lär sig kommunicera med andra och utvecklas till en bättre människa.

I Agendas enkät om skatter och sysselsättning framkommer att finlandssvenskarna idag förhåller sig mer positivt till att stimulera genom att öka på offentliga utgifter, jämför med 2015. Det här gläder mig, för merparten av teaterns finansiering kommer via skattemedel.

STATEN HAR TAGIT SITT ANSVAR

Då det kommer till coronakrisen så upplever jag att staten har tagit sitt ansvar genom att betala ut coronabidrag. Då vi nu ser att krisen är långvarig uppdagas även problemen: Många har blivit utan

stöd och branschens största förlorare i det här skedet är enskilda konstnärer. Att hela kulturbranschen är i gungning och många går arbetslösa synliggör även det faktum att kultursektorn verkligen sysselsätter en stor mängd personer. För Svenska Teatern har det extra coronabidraget inneburit att vi har kunnat hålla teatern vid liv. Däremot har ovissheten gjort det svårt att jobba strategiskt: arbetet med en uppsättning börjar flera år innan premiären. Jag är även orolig för baksmällan efter corona, är vi då de första som får känna av nedskärningarna? I skrivande stund vet jag att de planeras stora nedskärningar för vår bransch för kommande år. Jag är särskilt oroad för hur det ska gå med tipsmedlen, då det går dåligt för Veikkaus. Den sittande regeringen ska ha ett tack för att de tog korrigerande medel från statsbudgeten ifjol, då det inte fanns tipsmedel att tillgå. Nu behövs en värdprioritering när kommande beslut ska fattas. Nedmonteringen av kulturbranschen, som nu håller att ske, är något som måste tas på allvar och är en angelägenhet för var och en.

En av utmaningarna är att scenkonstens stöd har legat på samma nivå i över tio år, även om vi ifjol fick vi en tillfällig ökning. På samma gång har lö-

nerna i branschen stigit, så situationen är ohållbar. Ytterligare nedskärningar skulle vara katastrofala, men Agendas undersökning visar att folk är villiga att satsa på kulturen, vilket är positivt.

I Finland har vi ett rikt kulturutbud som är tillgängligt för alla, men kulturen betraktas också som grädden på moset, som det lilla extra, något det är lätt att skära i. Den retoriken används ofta av politiker som hackar ner på kulturen. De förstår kanske inte själva kulturens inverkan på sitt eget liv, och alla behöver inte vara intresserade av kultur. Däremot borde alla förstå konstens och kulturens djupare betydelse för individen.

Jag hoppas att den här pandemin medverkar till insikten att samhället inte klarar sig utan kultur. Man vet inte vad man har, innan man förlorar det. Därför är jag glad att det finns en positiv inställning till ökad finansiering för det offentliga.

VI TAR KULTUR FÖR GIVET, MEN DEN SKA OCKSÅ FINANSIERAS

Det finns en paradox i tillgängligheten av kultur i Finland: vi är så vana att den hela tiden finns runtomkring oss, att vi inte tänker på att vi också måste betala

för den. Det här ser vi i enkätfrågan som bad respondenterna rangordna vad de vill att pengarna går till, ifall deras kommunalskatt skulle höjas. Bara tio procent av de svenskspråkiga och nio procent av de finskspråkiga skulle sätta mer pengar på kultur- och bibliotekstjänster.

Det här överraskar inte, kulturen ligger ofta lågt i motsvarande rankingar. Kulturen är inte självklar, på samma gång som vi tar den som en självklarhet: vi klarar oss inte utan böcker, psalmer, artister eller författare. Eftersom kulturen genomsyrar allt i samhället så tänker vi inte på den på samma sätt som utbildning eller hälsovård. Kulturen är dessutom ofta både lättillgänglig och gratis för konsumenten, så man kanske inte tänker på att den kostar.

Vi behöver tala om det här, om kulturens osynliggörande. Ett problem är att det skärs ner på nyhetsmediernas kulturredaktioner, vilket i sin tur leder till en avsaknad av experter och recenser. Vi har inte heller inom branschen varit så bra på intressebevakning, även om läget har förbättrats under de senaste tre åren. Det finska kulturfolket har varit väldigt splittrat, så att alla har suttit i nedgrävda i sina egna skyddsgravar och enbart funderat på det egna fältet. Här

spelar även strukturella problem som avsaknad av ledarskapsbildning inom kulturen in.

Finland är ett av de ledande teaterländerna i världen, vi har väldigt många teatrar i Finland. Enligt TINFO:s (scenkonstfältets sakkunnigorganisation) rapport från 2019 gavs det över 16 000 föreställningar som nådde en publik på över 2,9 miljoner personer.

Kulturen är ett fundament i bildningsidealet: Föreställ dig en värld utan sång, musik, bildkonst. Det är ju något vi faktiskt har vi fått uppleva nu under corona. Det digitala är ett komplement, men det ersätter aldrig det mänskliga mötet eller den naturliga upplevelsen. Det är i mötet med varandra som vi kommunicerar och uttrycker oss. Det här har vi gjort i alla tider, sedan vi satt runt en eld och delade med oss av våra historier.

Kultur är också en utbildningsfråga: då man redan som barn lär sig att förstå och konsumera kultur och lär sig begreppen, så är man även öppnare för kulturupplevelser som vuxen. Därför är drama- och musikundervisning i skolorna så viktig, genom det får man egna instrument för det. Dramaundervisning stärker kommunikationsfärdigheterna. Det digitala ersätter inte det naturliga

mötet, för det är fysiska kultur- och konstupplevelser som stärker individen på många sätt. Vivica Bandler sade i tiderna att man kan vara aktiv eller passiv i kulturen: antingen så att man själva producerar kultur eller så att man njuter av det som andra producerat.

Det ska tilläggas att konsten och kulturen också är grunden för all innovation. Det är genom mötet och konfrontationen som vi löser våra problem, och det är via kulturen som vi lär oss att tänka kreativt.

TEATER PÅ SVENSKA OCKSÅ FÖR FINSKSPRÅKIGA

I de flesta frågorna verkar de finsk- och svenskspråkiga respondenterna i Agendas enkät tänka likartat. Då det kommer till frågor om konsumtion och hur man skulle använda överloppstid så kan vi däremot se lite skillnader. Där finskspråkiga tenderar att föredra billigare produkter och tjänster röstade de svenskspråkiga för högre nettointkomster. Man kan fråga sig om finlandssvenskar är mer benägna att samla pengar på hög, eller om det handlar om att upprätthålla en ekonomisk rörelsefrihet?

Tittar man på Svenskfinland så vet vi att finlandssvenskarna satsar mycket

på teater, och snålar överlag inte då det kommer till kultur. Detta sagt, så finns det inga klara mätare på om en teaterbesökare är svensk- eller finskspråkig.

Däremot finns det ett stort intresse för svensk teater i Finland, men tyvärr är vi lite för beskyddade över vår egen kultur, och ser (fortfarande!) inte finskspråkiga som en naturlig målgrupp. Vi borde modigare höja intresset för svensk teater i Finland. Att det förekommer protektionism bland en minoritet är inget nytt, vi är rädda för att förlora det vi har. Jag uppfattar att teaterbranschen själv har skapat dessa hinder av rädsla för att förlora sitt språk, sin position och sin kultur.

På samma gång är det svenska kulturfältet mycket snävare. Det begränsade teaterutbudet har också format oss som teaterkonsument, både på gott och ont. Därför måste vi hitta argumenten för varför de finskspråkiga också ska söka sig till det svenska kulturbordet. För att dyka upp på de finskspråkigas radar borde vi vara synligare, mer inbjudande och överlag berätta att vi finns till. Att till exempel texta teaterföreställningar är bara ett sätt att göra det här. Det fundamentala problemet är en avsaknad av kritisk massa på svenska:

Teaterutbudet på svenska i Finland är betydligt mindre än på finska. Vi har inte alls samma tillgänglighet som på finska: längre fysiska sträckor, mer begränsat utbud. Det här betyder också att folk åker till Sverige på teater, då läget så tillåter.

Ur enkäten framgår även att de svenskspråkiga har varit mer benägna att konsumera mindre än och spara mer än vanligt. Att det är skillnad på att driva teater på svenska och finska märkte jag redan under mina år som chef på Esbo Stadsteater: På svenska har du helt enkelt inte samma publikunderlag, vilket även påverkar vad som görs och hur det görs. Det är också dyrare att spela på svenska eftersom livslängden på produktionerna oftast blir kortare på grund av det mindre publikunderlaget.

När coronakrisen är över tror att det kommer att finnas ett sug efter positiv verklighetsflykt. Men vi har ju ingen aning om hur pandemin påverkat publiken. Teater är ju inte bara föreställningen: det handlar ju om hela kvällen, umgänget, den sociala kontakten. Teatern är samhällets spegel och har som uppgift att lyfta upp bland annat de utsattas berättelser. Vår uppgift är att väcka frågor och öka förståelsen för människan. Samhällskritik behöver inte alltid vara

tungt och med pannan i djupa veck: En underhållande pjäs kan också lyfta upp samhälleliga frågor och bli en stor upplevelse. Vårt stora samarbetsprojekt med DUV Teatern i det stora landskapet var ett gott exempel.

Skribenten är teaterchef vid Svenska Teatern i Helsingfors.

ARMi MURTO:
Framtidens arbetsliv är
flexibelt och hållbart

Enligt Näringslivets forskningsinstitut kommer var tredje arbetsuppgift att försvinna och resten av uppgifterna att förändras avsevärt innan år 2030. Detta kräver att vi alla är redo för förändring och är öppna för nya sätt att jobba, för att sköta nya arbetsuppgifter och öppna upp oss själva för nya yrken. Förändringens vindar har blåst redan länge, men under det senaste året har vindstyrkan tilltagit i och med coronapandemin.

Resultaten från tankesmedjan Agendas enkät är tänkvärda ur arbetslivets utvecklingsperspektiv. Bland annat ser vi att det finns intresse, vilja och förståelse för att arbetslivet och arbetsmarknaden i framtiden inte kommer att vara sig lik. Tyvärr visade resultaten även att många är oroliga över jobbens och arbetsplatsernas framtid i Finland. Vi måste lita på att det finns hopp och att vi tillsammans kommer att klara oss ur pandemin. Förhoppningsvis kommer denna period att vara en katalysator för ett flexiblere arbetsliv genom hållbara förändringar.

DET NYA ARBETSLIVETS VERKLIGHET - ARBETE SOM INTE ÄR BUNDET TILL TID ELLER PLATS

Redan innan pandemin talades det om att arbetslivet är i ständig förändring. Vem

kunde för tio år sedan gissa att det en dag skulle finnas yrken som influencer eller community manager, två titlar som uppkommit i sociala medier. Med andra ord förändras världen vi lever i och den ”gamla goda tiden” då arbetstagare belönades med guldklocka som tack för 40 år i samma bolag börjar vara något lika historiskt som c-kassetten. I samband med förändringen kunde vi även förpassa några andra arbetsplatsföreteelser till historien: hierarkiskt och styvt ledarskap, mikrostyrning samt avsaknad av empati eller förståelse för individens behov. Vi är trots allt samma individ oavsett om vi är på jobb eller hemma.

Undersökningens resultat var intressanta då den granskade olika generationers syn på sina egna och andras möjligheter. Fler respondenter, oberoende av ålder, höll med om påståendet att de hade bättre möjligheter till framgång och kunde förverkliga sig själv bättre än generationen innan dem. Samma gällde även åsikten att den egna generationen hade bättre möjligheter att utbilda sig än den tidigare. Ett tecken på att vi har och även i fortsättningen bör satsa på kommande generationer, de är vår framtid!

De mest intressanta generationerna just nu är Y (födda 1981–1996) och Z (födda 1997–2021). Millennialerna, det vill

säga generation Y, vill uppleva en känsla av meningsfullhet och att de uppskattas på jobbet. För dem är dessa attribut viktigare än hur mycket lön de får. Zoomers, det vill säga generation Z, vill inte bara uppleva en känsla av att de själva betyder något för sin arbetsgivare: De vill även göra något som har en betydelse för den planet vi lever på, det vill säga är globalt och ekologiskt hållbart. Zoomers har nätverk runt hela världen och för dem finns inga geografiska gränser.

Båda generationerna tvekar att binda sig till långvariga arbetskontrakt, då de vill ha flexibilitet och möjlighet att pröva på olika saker. De jobbar för att bekosta livet, ett liv som kan innebära surfing och välgörenhetsprojekt i ett varmt land under halva året och jobb, umgänge med familj och vänner i Finland under andra halvan.

För dessa generationer är företaget ett starkt alternativ. Många kommer att vara företagare och på så sätt själva bestämma vem de samarbetar med och i vilken utsträckning. Målet är inte nödvändigtvis att tjäna mer pengar, utan att leva ett liv som är flexibelt och motsvarar den egna identiteten och de egna värderingarna. Det borde vara av högsta prioritet för arbetsgivare och arbetsmarknadsparterna att komma emot här genom att forma

och utveckla arbetsmiljön och -villkoren på så sätt att vi har de arbetsplatser och -givare som är mest attraktiva för dessa generationer.

Den individualism som präglar dessa nya generationer innebär även att inte alla vill åka av och an mellan olika länder, utan är villiga att binda sig till de traditionella tillsvidare giltiga arbetskontrakten med månadslön och arbetshälsovård. Även om de själva förbundit sig till att jobba för samma arbetsgivare en längre tid, så vill även de se nya vindar blåsa. Agendas enkät visar att detta även stämmer för övriga generationer: En stor andel kunde tänka sig jobba med något som inte motsvarar det egna yrket eller att börja jobba helt och hållet på distans. Arbetstagarna är med andra ord redo att tänka ”outside the box.” Dessa nya yrken och nya sätt att jobba på bygger på förståelsen att det finns olika behov i arbetslivet, både hos arbetstagare och arbetsgivare. Av arbetsgivaren kommer detta att kräva bättre ledarskap och av arbetstagaren bättre självstyrning. Kunskapen att leda sig själv och andra, både som chef, som medlem av ett team och som ensam arbetstagare är oerhört viktigt. Här ligger ansvaret främst hos arbetsgivaren.

FLEXIBILITET I ARBETSLIVET – ÄR FRAMTIDEN REDAN HÄR?

Vad är flexibilitet i arbetslivet? Det första många av oss kanske kommer att tänka på är distansarbetet och det stora digiklivet som de flesta tagit under senaste året. Arbetsgivarna har gjort det möjligt för dem som kan sköta sitt jobb hemifrån att arbeta på distans. Dessa kliv har bevisat att vi kan ändra på våra vanor också med en väldigt snabb tidtabell, ändå är inte jobbet färdigt än. Att jobba på distans har lyft fram behovet av ännu bättre ledarskap, ett ledarskap som ska klara av förändring och med ett empatiskt grepp. Chefer som med hjälp av teknologi kan leda i vardagen och som litar på arbetstagarna även om de inte sitter fysiskt på samma plats. Vi måste komma bort från tanken på att det är mängden arbetstimmar som är viktigast, då det egentligen handlar om vad du producerar eller gör som ska räknas. Kan vi skaka oss loss från tankesättet att alla ska jobba 8–16? Kan vi lita på varann utan att stirra på varann? Tänk om arbetsmarknadsparterna skulle jobba mera tillsammans än emot varann i dessa frågor och skapa ännu bättre förutsättningar för dessa frågor?

Vi kan förändra saker och ting i ar-

betslivet och lösa arbetsmarknadsfrågor om vi vill och med en kort tidtabell. Det gjorde vi redan förra våren. Arbetsmarknadsparterna kom med snabba lösningar och så kallade hjälppaket då covid-19 slog till. Många av oss skulle gärna se att detta kunde inspirera till mera samarbete i framtiden. Tillsammans kan vi lösa detta krävande läge vårt land är i för tillfället. Vi ska inte heller glömma frågan om hur vi kan göra vår arbetsmarknad attraktiv för kommande generationer. Det handlar inte bara om arbetsuppgifternas natur, utan om vilka ramar vi sätter för jobbet och hur vi coachar anställda i sitt jobb.

I undersökningen väcktes även frågan om kortare arbetsdagar: att vi skulle gå från åtta till sex timmars arbetsdag. Resultatet visar att ungefär hälften tyckte att en kortare arbetsdag skulle vara en bra idé. Det är värt att notera att kvinnor tyckte mer om idén av en förkortad arbetsdag än män. Kvinnor trodde även i större utsträckning på att en kortare arbetsvecka kunde bli verklighet i framtiden. Kunde detta vara ett tecken på att kvinnor känner att de jobbar för mycket och skulle behöva mer tid för familj, vänner och fritid? Svaret är ja. Nordisk forskning visar att kvinnor utför betydligt mer obetalt arbete i hemmet och för omsorgen av sin familj.

Resultatet i Agendas undersökning talar samma språk.

FRITID OCH TIDEN MED FAMILJEN OCH VÄNNER - NYA ARBETSLIVET FÖRSTÅR BÄTTRE

På frågan vad denna extra lediga tid skulle användas till, var familj och vänner samt hobbyn och fritid de populäraste alternativen. Detta får mig att fundera om inte också kvinnor behöver mer tid för familj, vänner och fritid eftersom de fortfarande bär största delen av ansvaret för familjens vardagspussel? En förkortning av arbetstiden kunde öka välmående. Detta är en viktig fråga för arbetsmarknadsparterna att fundera på. För att inte tala om vilka förändringar som behövs för att stödja kvinnor, som också drabbats väldigt hårt av coronakrisen, på bästa möjliga sätt? En enkel lösning kunde vara lokala avtal, men som vi ser av undersökningens resultat, är kvinnor mer kritiska till det än män. Kan detta bero på att kvinnor inte litar på att deras behov blir sedda på lokal nivå hos arbetsgivarna, och att inte frågor kring jämlikhet och jämställdhet beaktas i arbetsmarknadspolitiken?

I undersökningen framgår även att företagare allmänt förhåller sig väldigt

positiva till lokala avtal. Frågan är högst aktuell just nu. Men för ett hållbarare och ett på riktigt jämlikare arbetsliv, kan man inte blunda för kvinnornas mer kritiska förhållningssätt till lokala avtal.

Frågan är: Kan en kortare arbetsdag vara lönsamt för samhället? Möjligen. Det finns forskning som visar på att produktiviteten ökar om arbetsdagen förkortas från åtta till sex timmar. Däremot präglas hela diskussionen av att det är en värdegrundsfråga. Vi har sett en hel del analyser och undersökningar om att det egentligen skulle det vara värt att jobba mer och det var inte för så länge sedan som konkurrenskraftsavtalet var ett aktuellt diskussionsämne och en verklighet för många.

I viss mån kan man hålla med om att mer arbetstid betyder mer konkurrenskraft, men vi kan också argumentera emot ur ett välmåendeperspektiv och konstatera att alldeles för många i arbetslivet för tillfället bränner ut sig eller har utmaningar med sin mentala hälsa och kostar samhället många miljoner per år. Kunde en kortare arbetsdag möjligen stödja oss i att förändra hur vi jobbar och hur effektivt vi använder vår arbetstid och därmed påverka detta på ett positivt sätt och därmed vara lönsamt? Kanske ny teknologi kunde möjliggöra detta? Vi vet att artificiell intelligens kom-

mer att förändra många jobb, också i en riktning där människans insatser behövs i allt mindre utsträckning. Kunskap och erfarenhet behövs, men inte lika många timmar om dagen som tidigare. AI kan analysera information på en bråkdel av den tid det tidigare tagit människan, beroende förstås på uppgift och datamaterial.

Det vi behöver mer av i framtiden är ett arbetsliv där arbetsgivare och chefer är modigare, mer analytiska samt förstår behov och gränsdragningar bättre än förut. Vi som individer kan flexa om vi har en arbetsgivare och en arbetsmarknad som möjliggör det. Tillsammans ser vi till att de sker hållbara förändringar.

Skribenten är verksamhetsledare för Finlands studerandekårers förbund – SAMOK och medförfattare till boken Työelämän kapinalliset.

ENKÄTRESULTAT

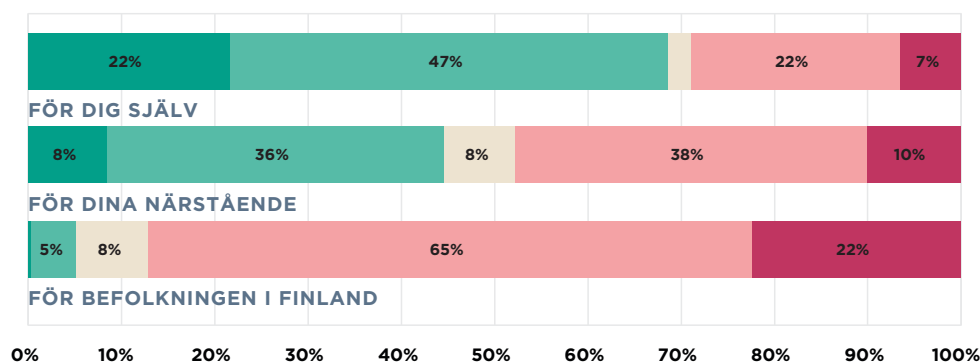
Så här svarade finländarna

CORONA OCH EKONOMI

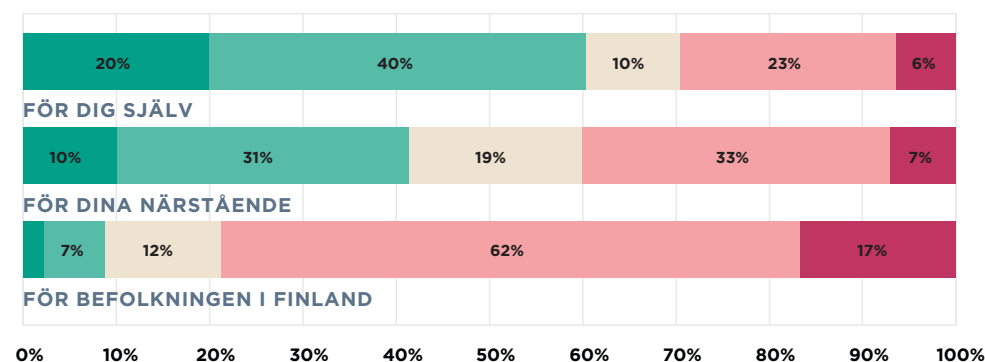

Hur hotande anser du att coronavirusepidemin är för ekonomi och utkomst?

Svenskspråkiga (n=564)

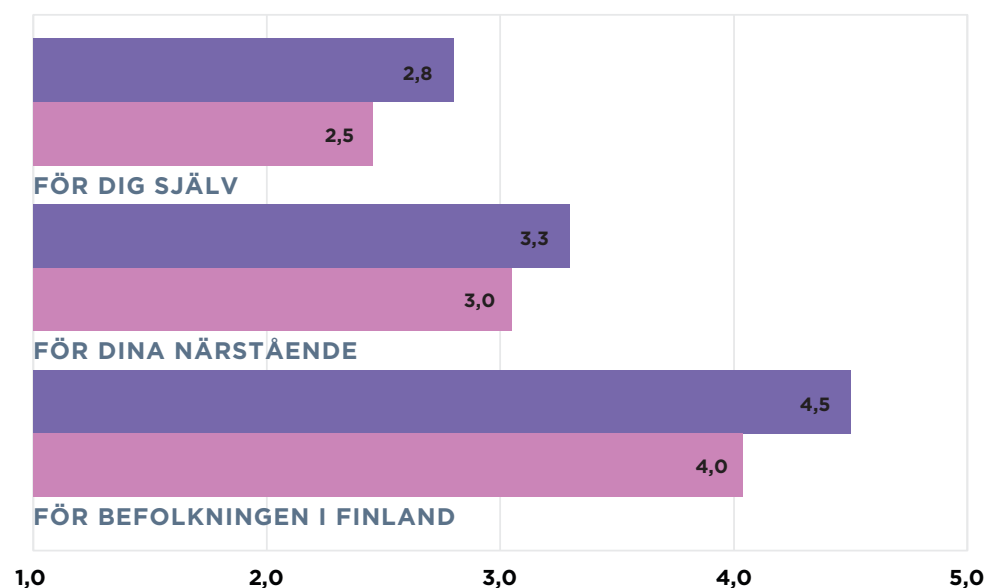

Finskspråkiga (n=812)

■ INTE ALLS HOTANDE
 ■ INTE SÄRSKILT HOTANDE
 ■ KAN INTE SÄGA
 ■ DELVIS HOTANDE
 ■ MYCKET HOTANDE

Hur hotande anser du att coronavirusepidemin är för ekonomi och utkomst?

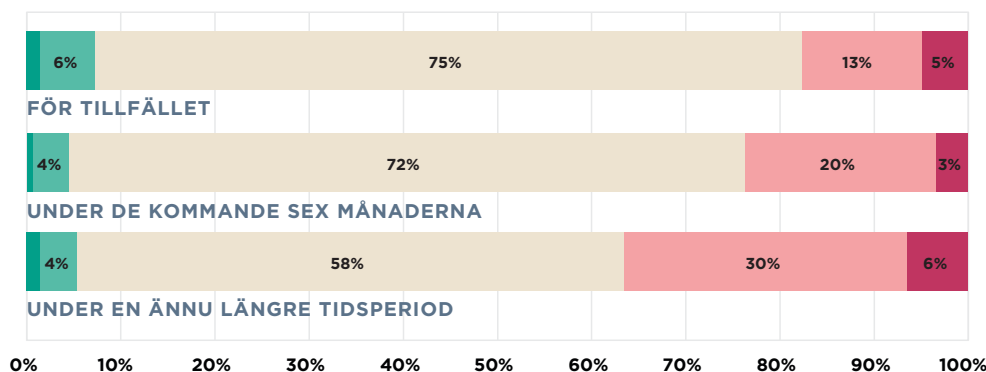

1 = MIN EKONOMISKA SITUATION FÖRBÄTTRAS AVSEVÄRT 5 = MIN EKONOMISKA SITUATION FÖRSÄMRAS AVSEVÄRT

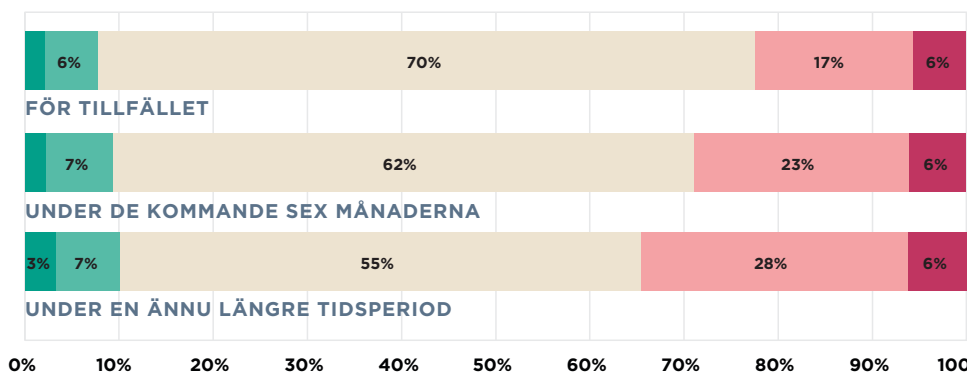
■ SVENSKSPRÅKIGA RESPONDENTER I MAJ 2020 ■ SVENSKSPRÅKIGA RESPONDENTER I NOVEMBER 2020
(AGENDA-RAPPORTEN CORONA OCH SVENSKFINLAND)

Hur anser du att coronavirusepidemin kommer att inverka på din personliga ekonomi?

Svenskspråkiga

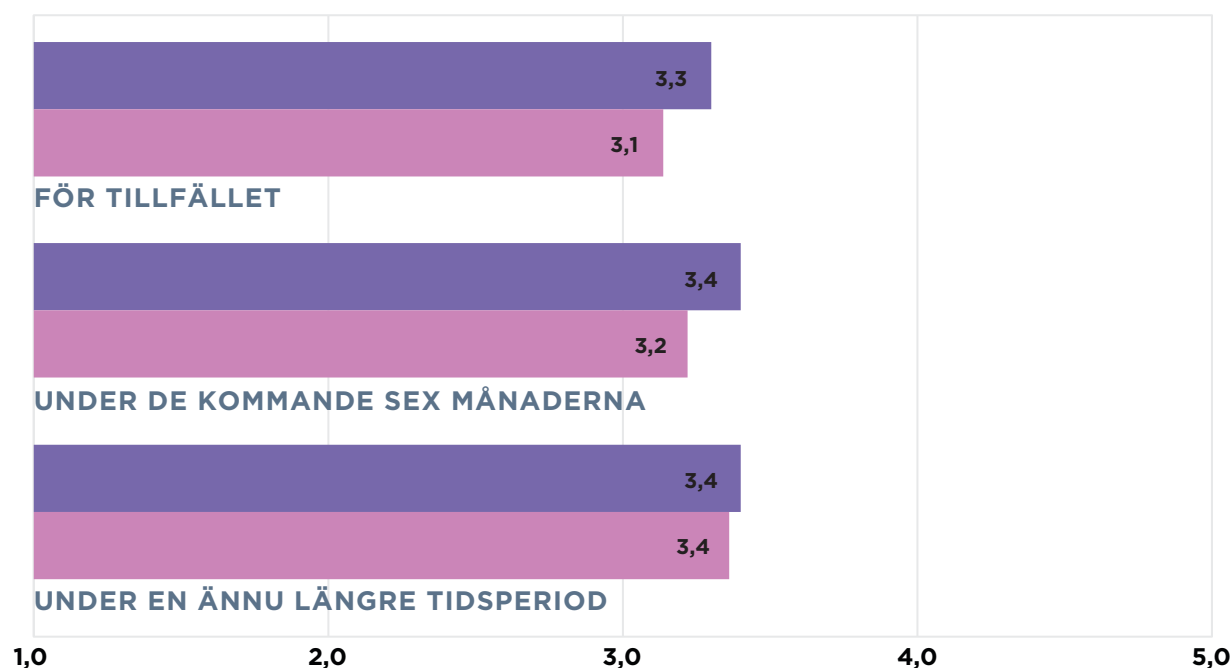
Finskspråkiga

■ MIN EKONOMISKA SITUATION FÖRBÄTTRAS AVSEVÄRT ■ INGEN INVERKAN / EKONOMISKA SITUATIONEN HÅLLS OFÖRÄNDRAD

■ MIN EKONOMISKA SITUATION FÖRSÄMRAS AVSEVÄRT

Hur anser du att coronavirusepidemin kommer att inverka på din personliga ekonomi?

1 = MIN EKONOMISKA SITUATION FÖRBÄTTRAS AVSEVÄRT 5 = MIN EKONOMISKA SITUATION FÖRSÄMRAS AVSEVÄRT

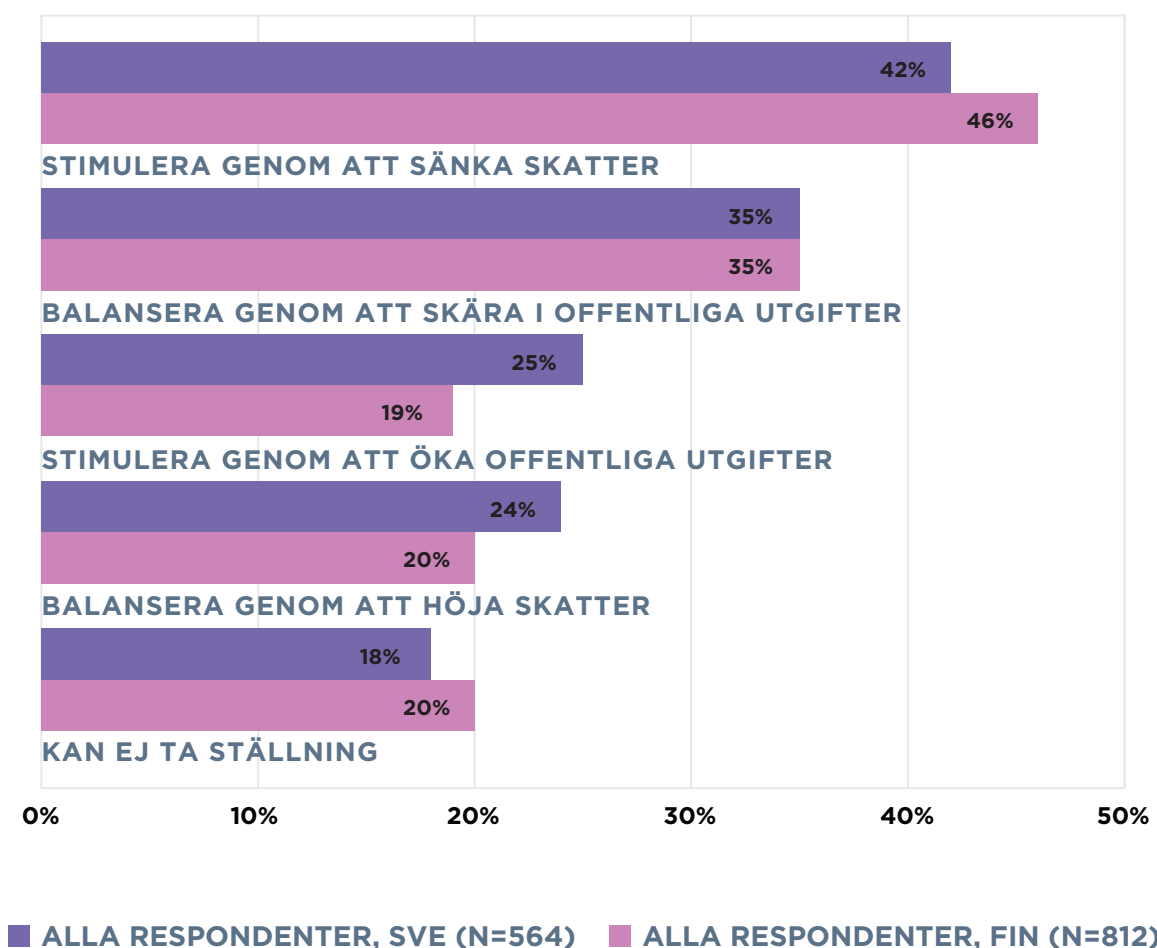
■ SVENSKSPRÅKIGA RESPONDENTER I MAJ 2020 ■ SVENSKSPRÅKIGA RESPONDENTER I NOVEMBER 2020
(AGENDA-RAPPORTEN CORONA OCH SVENSKFINLAND)

SKATTER OCH FINANSPOLITIK

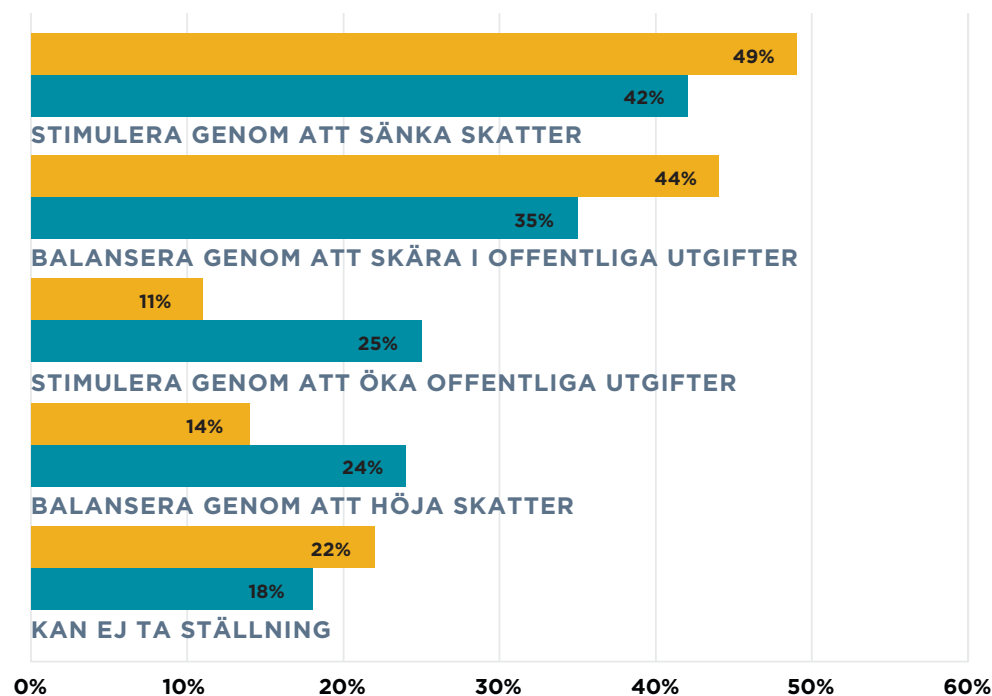
Borde man, enligt dig, i det här ekonomiska läget satsa på att balansera ekonomin eller stimulera tillväxten?

Välj vilket / vilka alternativ det primärt borde göras genom. Du kan välja två alternativ.

Borde man, enligt dig, i det här ekonomiska läget satsa på att balansera ekonomin eller stimulera tillväxten?

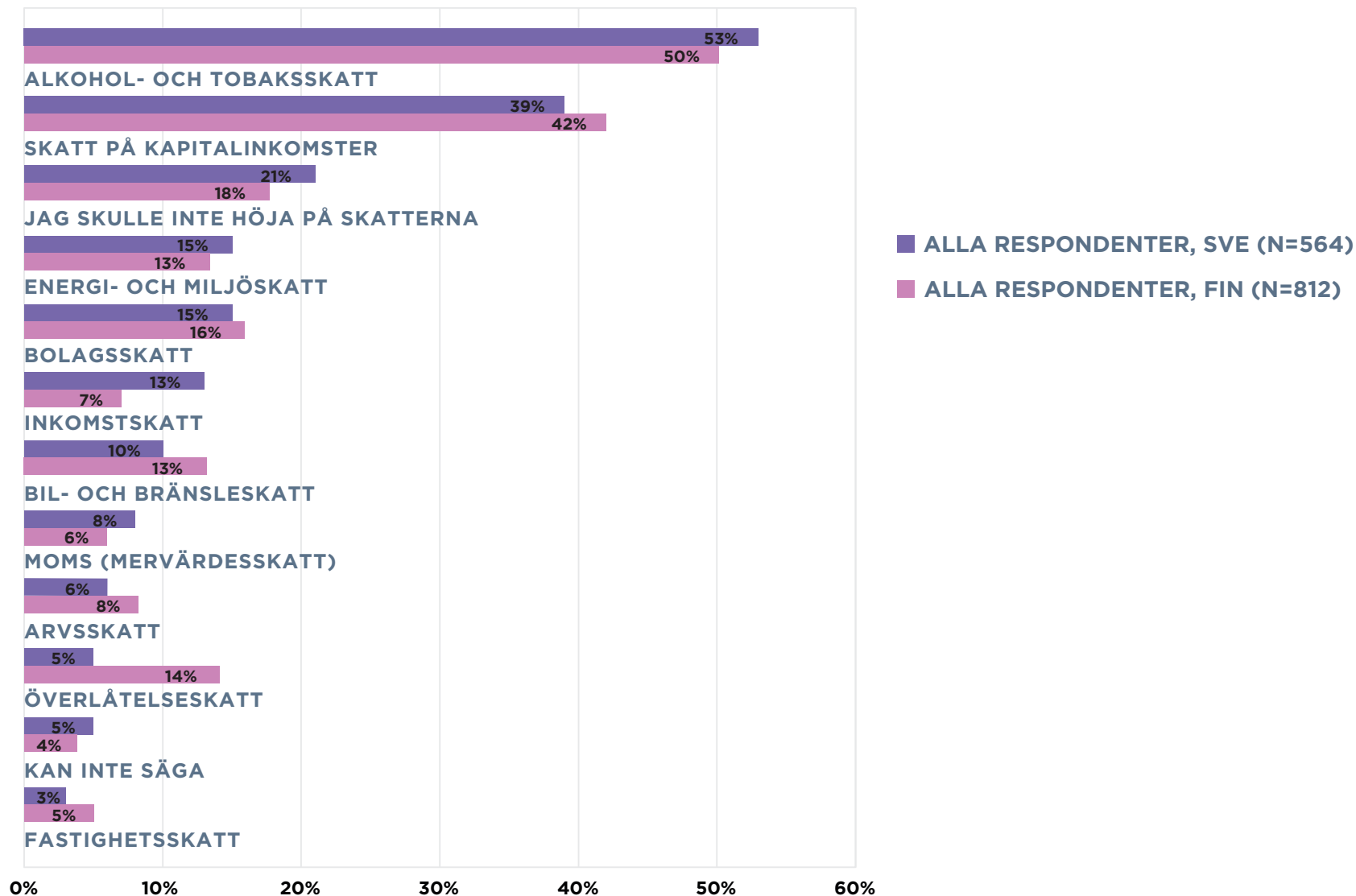
Välj vilket / vilka alternativ det primärt borde göras genom. Du kan välja två alternativ.

■ SVENSKSPRÅKIGA RESPONDENTER I ENKÄT 2015 ■ SVENSKSPRÅKIGA RESPONDENTER I NOVEMBER 2020

Vilka av följande skatter skulle du i så fall höja?

Välj 1-3 alternativ.

Vilka av följande skatter skulle du i så fall höja?

Välj 1-3 alternativ.

Svenskspråkiga

	Alla respon- denter, (n=564)	Kvinna (n=286)	Man (n=273)	Under 35 (n=70)	35 - 44 (n=84)	45 - 54 (n=114)	55 - 65 (n=114)	65+ (n=161)
Alkohol- och tobaksskatt	53 %	60 %	44 %	49 %	52 %	56 %	50 %	54 %
Skatt på kapitalinkomster	39 %	41 %	36 %	30 %	42 %	35 %	33 %	46 %
Jag skulle inte höja på skatterna	21 %	15 %	27 %	20 %	19 %	25 %	25 %	17 %
Energi- och miljöskatt	15 %	15 %	15 %	21 %	12 %	12 %	13 %	16 %
Bolagsskatt	15 %	13 %	16 %	14 %	15 %	17 %	11 %	14 %
Inkomstskatt	13 %	13 %	14 %	10 %	18 %	12 %	17 %	11 %
Bil- och bränsleskatt	10 %	11 %	10 %	16 %	6 %	8 %	12 %	10 %
Moms (mervärdesskatt)	8 %	5 %	11 %	6 %	8 %	4 %	8 %	12 %
Arvsskatt	6 %	3 %	8 %	9 %	6 %	4 %	4 %	5 %
Överlåtelseskatt	5 %	4 %	7 %	4 %	7 %	4 %	8 %	4 %
Kan inte säga	5 %	8 %	1 %	9 %	5 %	4 %	6 %	3 %
Fastighetsskatt	3 %	2 %	4 %	3 %	2 %	4 %	4 %	3 %

Finskspråkiga

	Alla respon- denter, (n=812)	Kvinna (n=467)	Man (n=337)	Under 35 (n=128)	35 - 44 (n=97)	45 - 54 (n=114)	55 - 65 (n=189)	65+ (n=190)
Alkohol- och tobaksskatt	50 %	57 %	42 %	63 %	53 %	46 %	43 %	52 %
Skatt på kapitalinkomster	42 %	45 %	43 %	30 %	43 %	46 %	50 %	51 %
Jag skulle inte höja på skatterna	18 %	14 %	21 %	13 %	13 %	19 %	19 %	18 %
Bolagsskatt	16 %	13 %	20 %	9 %	14 %	18 %	19 %	16 %
Överlåtelseskatt	14 %	15 %	15 %	10 %	14 %	19 %	18 %	14 %
Energi- och miljöskatt	13 %	15 %	10 %	29 %	9 %	9 %	5 %	10 %
Bil- och bränsleskatt	13 %	16 %	9 %	27 %	16 %	11 %	8 %	6 %
Arvsskatt	8 %	8 %	7 %	8 %	11 %	8 %	7 %	6 %
Inkomstskatt	7 %	5 %	9 %	8 %	8 %	9 %	5 %	6 %
Moms (mervärdesskatt)	6 %	4 %	7 %	5 %	4 %	2 %	5 %	10 %
Fastighetsskatt	5 %	3 %	6 %	7 %	6 %	5 %	4 %	3 %
Kan inte säga	4 %	5 %	3 %	4 %	4 %	4 %	4 %	3 %

Vilka av följande skatter skulle du i så fall höja?

Välj 1-3 alternativ.

Svenskspråkiga

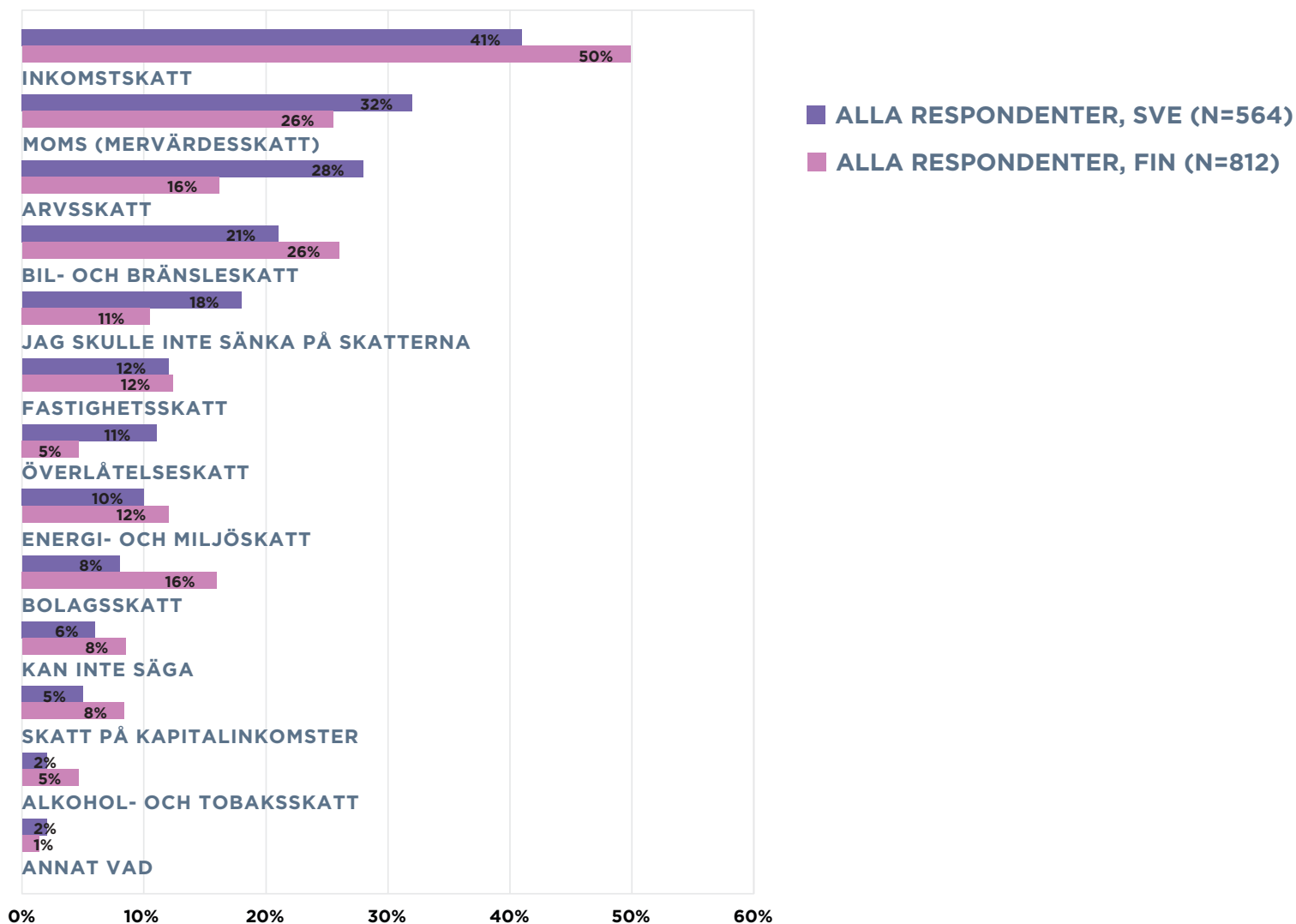
	Under 40 000€ (n=140)	40 000 - 70 000€ (n=194)	70 001+€ (n=177)	I arbetslivet (n=298)	Pensionär (n=184)	Företagare (n=42)	Arbetslös / Permitterad (n=18)
Alkohol- och tobaksskatt	51 %	50 %	51 %	55 %	55 %	26 %	61 %
Skatt på kapitalinkomster	44 %	36 %	39 %	38 %	45 %	19 %	44 %
Jag skulle inte höja på skatterna	17 %	23 %	23 %	20 %	16 %	45 %	11 %
Energi- och miljöskatt	16 %	13 %	19 %	14 %	17 %	10 %	6 %
Bolagsskatt	19 %	15 %	14 %	15 %	15 %	10 %	22 %
Inkomstskatt	12 %	11 %	19 %	13 %	11 %	14 %	28 %
Bil- och bränsleskatt	12 %	10 %	11 %	11 %	10 %	5 %	11 %
Moms (mervärdesskatt)	8 %	7 %	8 %	6 %	12 %	5 %	6 %
Arvsskatt	7 %	6 %	5 %	4 %	6 %	5 %	11 %
Arvsskatt	7 %	7 %	3 %	5 %	7 %	5 %	6 %
Kan inte säga	4 %	4 %	5 %	6 %	2 %	2 %	6 %
Fastighetsskatt	5 %	4 %	2 %	3 %	4 %	2 %	6 %

Finskspråkiga

	Under 40 000€ (n=368)	40 000 - 70 000€ (n=179)	70 001+€ (n=129)	I arbetslivet (n=342)	Pensionär (n=243)	Företagare (n=24)	Arbetslös / Permitterad (n=76)
Alkohol- och tobaksskatt	49 %	54 %	56 %	52 %	48 %	50 %	37 %
Skatt på kapitalinkomster	46 %	46 %	42 %	45 %	50 %	38 %	43 %
Jag skulle inte höja på skatterna	14 %	17 %	20 %	17 %	19 %	25 %	18 %
Bolagsskatt	17 %	17 %	12 %	14 %	18 %	8 %	30 %
Överlåtelseskatt	15 %	18 %	12 %	18 %	13 %	21 %	16 %
Bil- och bränsleskatt	14 %	9 %	19 %	14 %	6 %	17 %	9 %
Energi- och miljöskatt	13 %	12 %	18 %	12 %	7 %	13 %	7 %
Arvsskatt	11 %	6 %	5 %	8 %	7 %	0 %	7 %
Inkomstskatt	7 %	9 %	5 %	6 %	5 %	17 %	7 %
Moms (mervärdesskatt)	5 %	4 %	7 %	5 %	8 %	0 %	3 %
Fastighetsskatt	5 %	4 %	3 %	4 %	4 %	4 %	4 %
Kan inte säga	6 %	2 %	2 %	3 %	3 %	0 %	8 %

Vilka av följande skatter skulle du sänka (för att stimulera sysselsättningen)?

Välj 1-3 alternativ.

Vilka av följande skatter skulle du sänka (för att stimulera sysselsättningen)?

Välj 1-3 alternativ.

Svenskspråkiga

	Alla res- pon- denter, (n=564)	Kvinna (n=286)	Man (n=273)	Under 35 (n=70)	35 - 44 (n=84)	45 - 54 (n=114)	55 - 65 (n=114)	65+ (n=161)
Inkomstskatt	41 %	36 %	46 %	41 %	49 %	46 %	41 %	32 %
Moms (mervärdesskatt)	32 %	30 %	33 %	39 %	39 %	32 %	35 %	22 %
Arvsskatt	28 %	28 %	27 %	26 %	23 %	26 %	37 %	25 %
Bil- och bränsleskatt	21 %	17 %	26 %	21 %	25 %	30 %	18 %	16 %
Jag skulle inte sänka på skatterna	18 %	18 %	18 %	11 %	18 %	15 %	15 %	24 %
Fastighetsskatt	12 %	14 %	11 %	13 %	14 %	13 %	11 %	12 %
Överlåtelseskatt	11 %	14 %	9 %	9 %	7 %	9 %	15 %	14 %
Energi- och miljöskatt	10 %	7 %	14 %	11 %	6 %	14 %	7 %	11 %
Bolagsskatt	8 %	5 %	11 %	17 %	11 %	6 %	4 %	8 %
Kan inte säga	6 %	9 %	3 %	3 %	5 %	4 %	8 %	9 %
Skatt på kapitalinkomster	5 %	2 %	8 %	6 %	6 %	6 %	4 %	4 %
Alkohol- och tobaksskatt	2 %	0 %	3 %	3 %	1 %	3 %	0 %	2 %

Finskspråkiga

	Alla res- pon- denter, (n=812)	Kvinna (n=467)	Man (n=337)	Under 35 (n=128)	35 - 44 (n=97)	45 - 54 (n=114)	55 - 65 (n=189)	65+ (n=190)
Inkomstskatt	50 %	50 %	50 %	48 %	51 %	59 %	51 %	43 %
Bil- och bränsleskatt	26 %	21 %	29 %	17 %	21 %	29 %	28 %	27 %
Moms (mervärdesskatt)	26 %	24 %	26 %	20 %	31 %	28 %	23 %	25 %
Arvsskatt	16 %	16 %	16 %	16 %	13 %	18 %	14 %	15 %
Bolagsskatt	16 %	15 %	13 %	26 %	16 %	10 %	10 %	11 %
Energi- och miljöskatt	12 %	10 %	13 %	8 %	13 %	13 %	10 %	15 %
Fastighetsskatt	12 %	12 %	14 %	3 %	12 %	13 %	15 %	16 %
Jag skulle inte sänka på skatterna	11 %	13 %	11 %	14 %	4 %	6 %	13 %	17 %
Kan inte säga	8 %	10 %	5 %	9 %	11 %	7 %	6 %	8 %
Skatt på kapitalinkomster	8 %	7 %	8 %	16 %	10 %	5 %	4 %	3 %
Överlåtelseskatt	5 %	4 %	6 %	2 %	3 %	8 %	5 %	5 %
Alkohol- och tobaksskatt	5 %	2 %	6 %	2 %	7 %	9 %	2 %	2 %

Vilka av följande skatter skulle du sänka (för att stimulera sysselsättningen)?

Välj 1-3 alternativ.

Svenskspråkiga

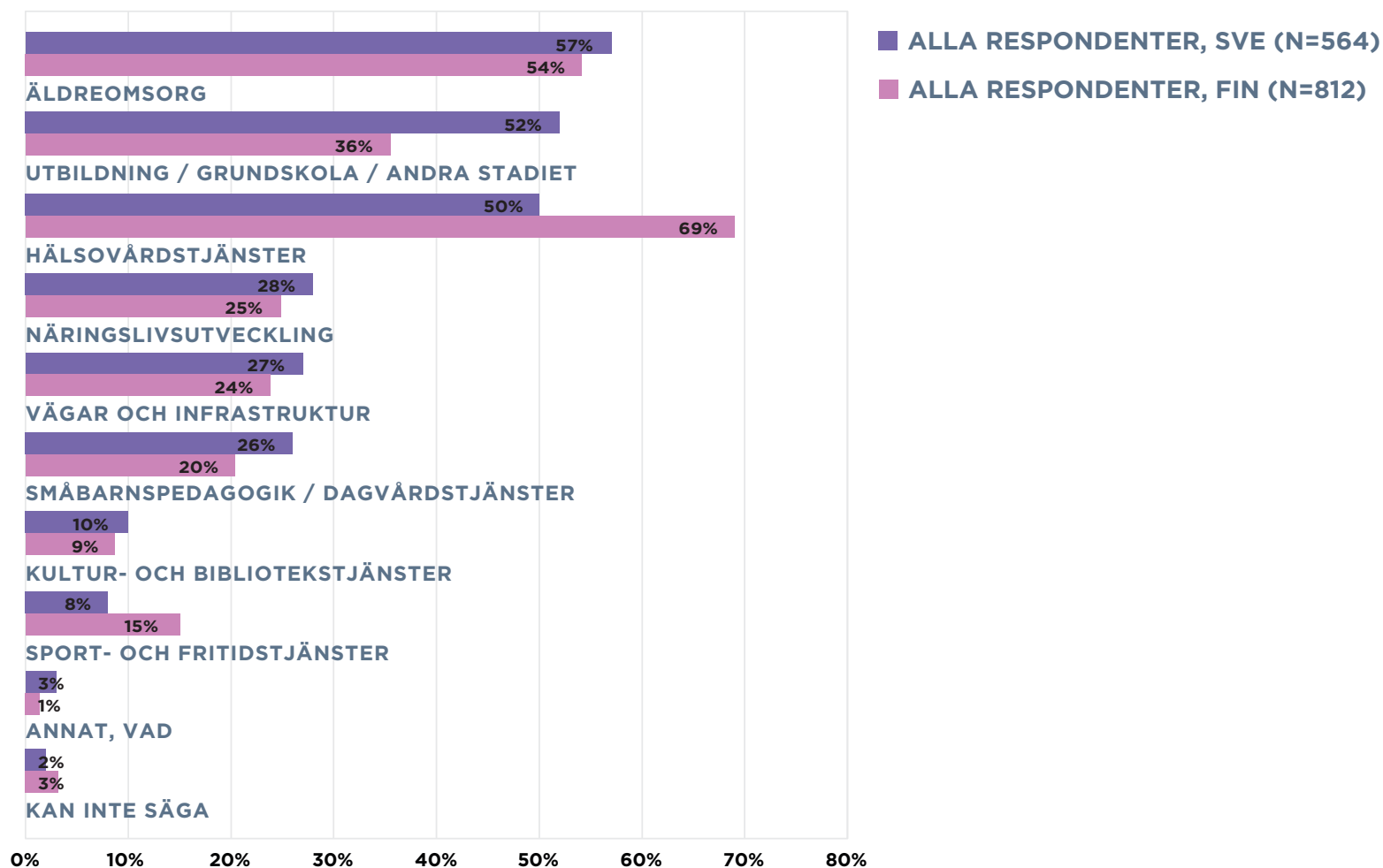
	Under 40 000€ (n=140)	40 000 - 70 000€ (n=194)	70 001+€ (n=177)	I arbetslivet (n=298)	Pensionär (n=184)	Företagare (n=42)	Arbetslös / Permitterad (n=18)
Inkomstskatt	34 %	43 %	49 %	48 %	33 %	38 %	28 %
Moms (mervärdesskatt)	29 %	31 %	37 %	36 %	23 %	40 %	33 %
Arvsskatt	29 %	26 %	27 %	27 %	27 %	31 %	39 %
Bil- och bränsleskatt	24 %	22 %	18 %	22 %	18 %	26 %	33 %
Jag skulle inte sänka på skatterna	13 %	19 %	20 %	15 %	23 %	19 %	11 %
Fastighetsskatt	20 %	10 %	9 %	11 %	14 %	7 %	39 %
Överlåtelseskatt	12 %	10 %	10 %	10 %	14 %	12 %	6 %
Energi- och miljöskatt	11 %	12 %	9 %	10 %	12 %	7 %	22 %
Bolagsskatt	9 %	9 %	7 %	6 %	7 %	17 %	11 %
Kan inte säga	6 %	7 %	2 %	5 %	9 %	7 %	0 %
Skatt på kapitalinkomster	5 %	4 %	7 %	4 %	4 %	21 %	0 %
Alkohol- och tobaksskatt	2 %	1 %	2 %	1 %	2 %	2 %	0 %

Finskspråkiga

	Under 40 000€ (n=368)	40 000 - 70 000€ (n=179)	70 001+€ (n=129)	I arbetslivet (n=342)	Pensionär (n=243)	Företagare (n=24)	Arbetslös / Permitterad (n=76)
Inkomstskatt	47 %	50 %	61 %	57 %	46 %	29 %	50 %
Moms (mervärdesskatt)	22 %	30 %	29 %	28 %	24 %	54 %	28 %
Bil- och bränsleskatt	23 %	30 %	22 %	26 %	26 %	29 %	25 %
Arvsskatt	15 %	16 %	17 %	16 %	14 %	21 %	17 %
Bolagsskatt	13 %	16 %	19 %	15 %	9 %	21 %	5 %
Fastighetsskatt	11 %	13 %	12 %	11 %	16 %	17 %	11 %
Jag skulle inte sänka på skatterna	13 %	13 %	13 %	11 %	17 %	4 %	5 %
Energi- och miljöskatt	12 %	9 %	12 %	11 %	14 %	13 %	8 %
Kan inte säga	10 %	3 %	3 %	6 %	10 %	0 %	11 %
Skatt på kapitalinkomster	8 %	8 %	7 %	7 %	3 %	4 %	8 %
Överlåtelseskatt	2 %	8 %	7 %	5 %	6 %	0 %	7 %
Alkohol- och tobaksskatt	5 %	3 %	3 %	5 %	3 %	8 %	4 %

Om kommunalskatten höjs, vill jag att kommunen satsar på följande.

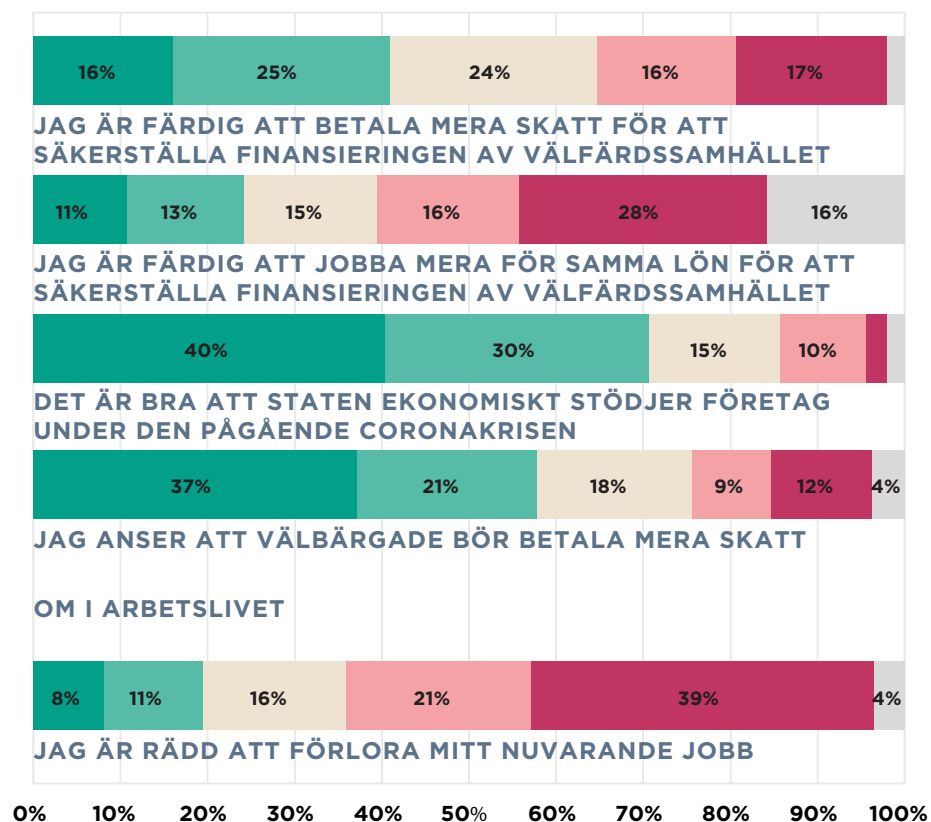
Du kan välja 1-3 alternativ.

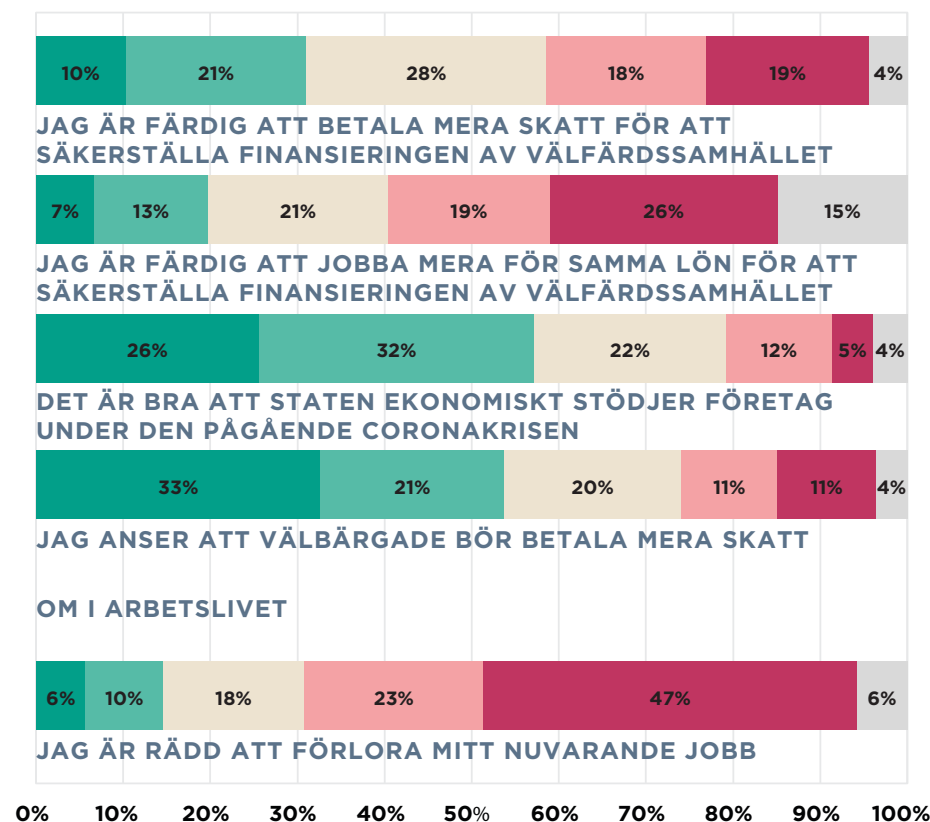
PÅSTÅENDEN

Vad anser du om följande påståenden?

Svenskspråkiga

Finskspråkiga

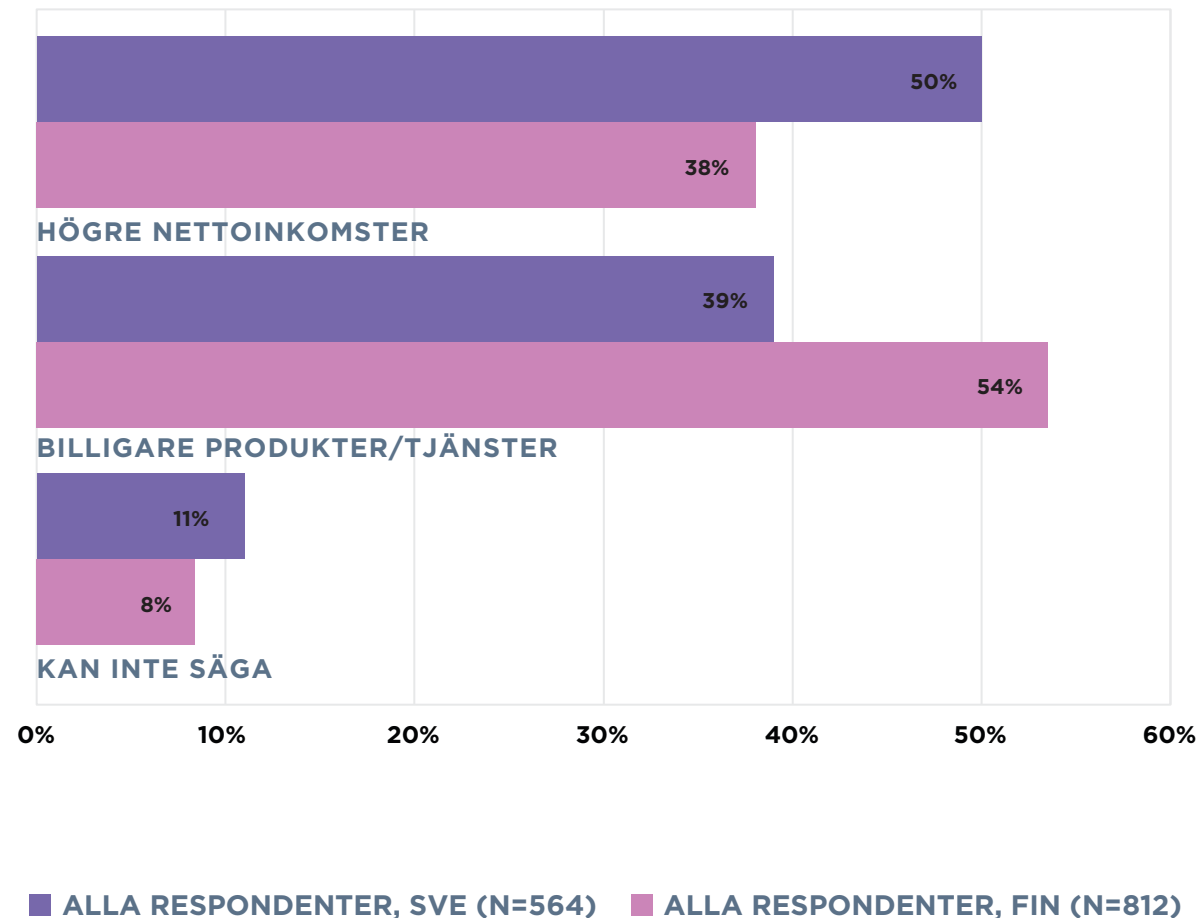
■ 1 = HELT AV SAMMA ÅSIKT ■ 5 = HELT AV ANNAN ÅSIKT ■ JAG VET INTE

INKOMSTER, KÖPKRAFT & ANVÄNDNING AV PENGAR

Skulle du själv välja högre nettoinkomster eller billigare produkter/tjänster?

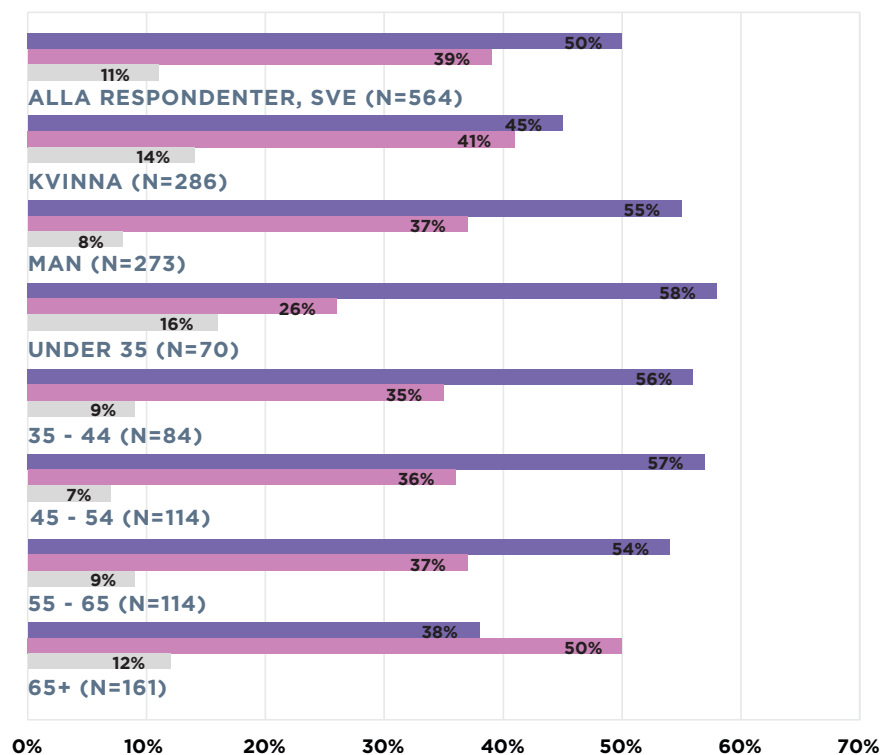
En ökad användning av produkter och tjänster i Finland skulle stimulera ekonomin och öka på sysselsättningen.

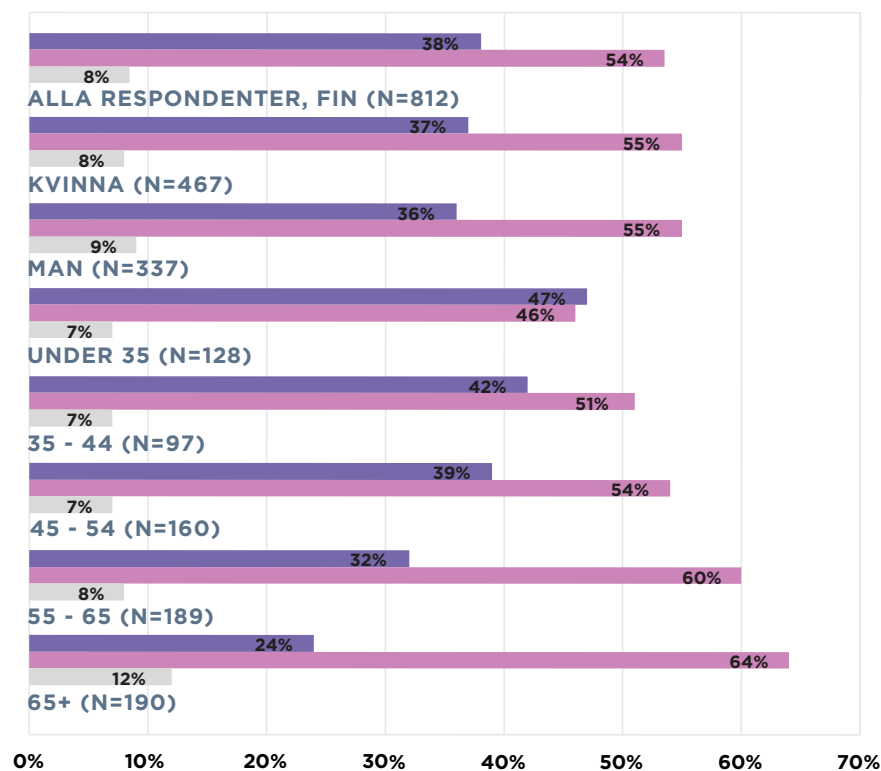
Skulle du själv välja högre nettoinkomster eller billigare produkter/tjänster?

En ökad användning av produkter och tjänster i Finland skulle stimulera ekonomin och öka på sysselsättningen.

Svenskspråkiga

Finskspråkiga

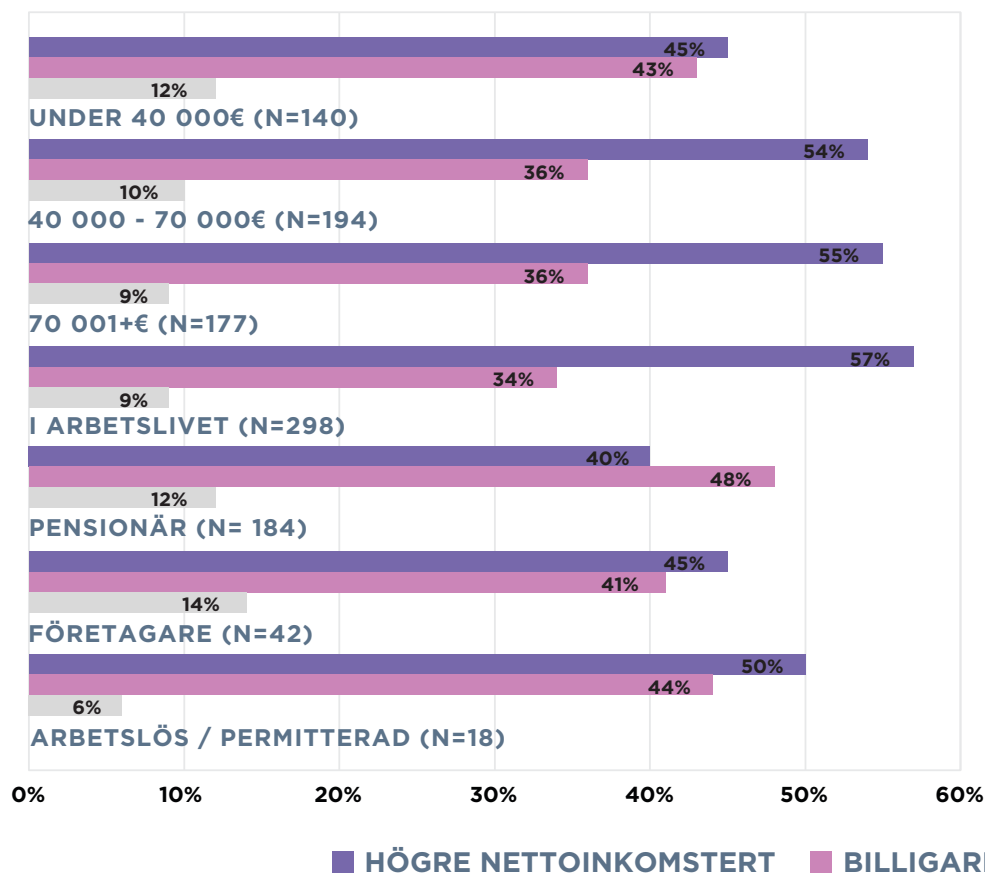

■ HÖGRE NETTOINKOMSTERT ■ BILLIGARE PRODUKTER/TJÄNSTER ■ KAN INTE SÄGA

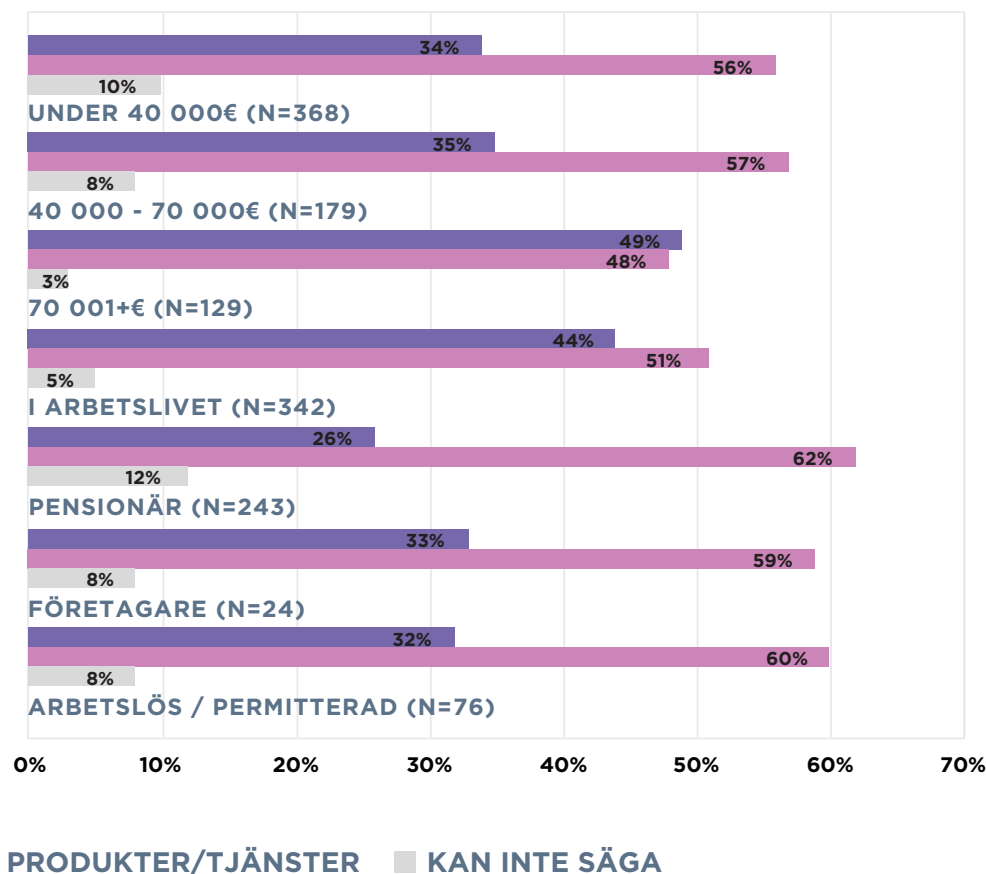
Skulle du själv välja högre nettoinkomster eller billigare produkter/tjänster?

En ökad användning av produkter och tjänster i Finland skulle stimulera ekonomin och öka på sysselsättningen.

Svenskspråkiga

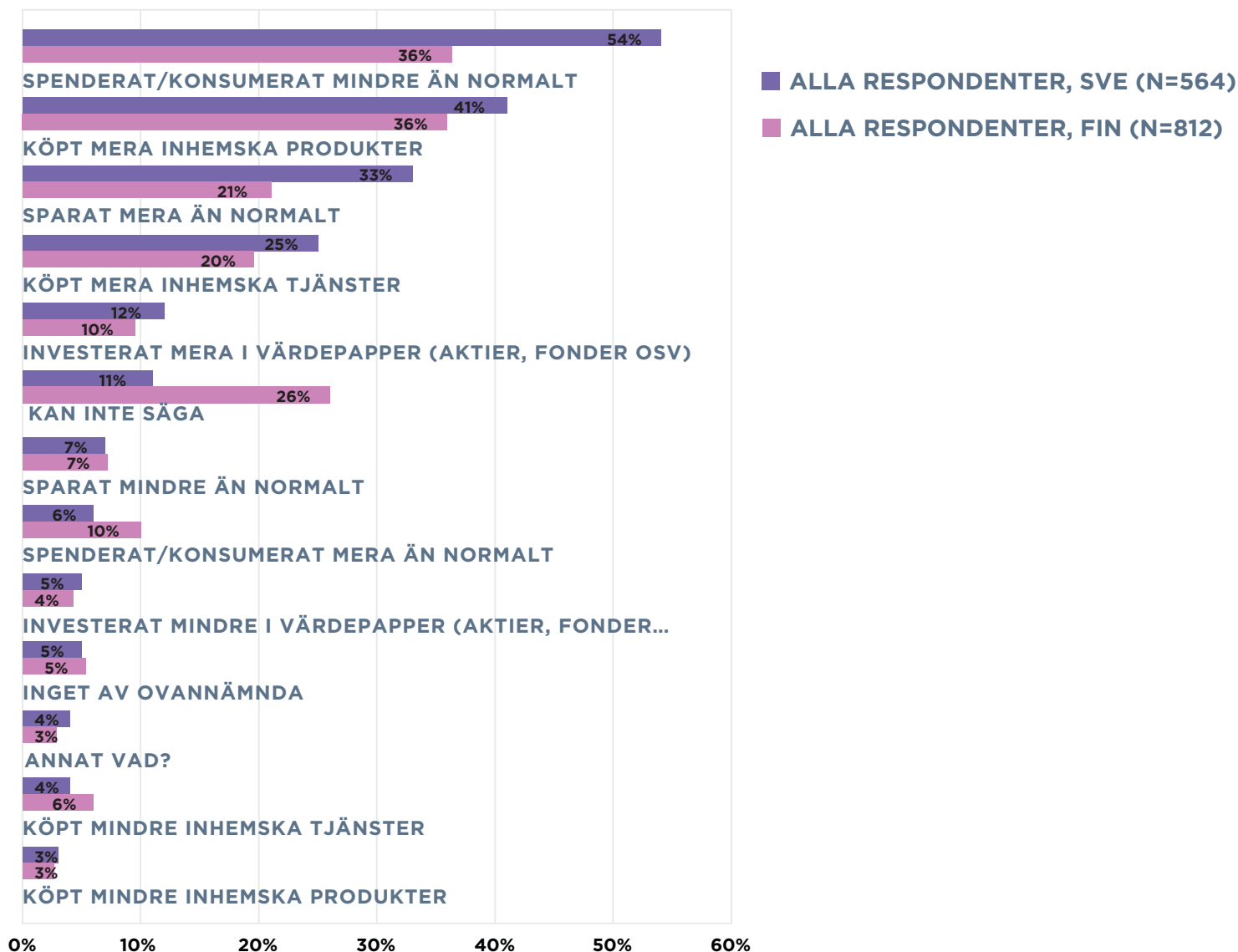

Finskspråkiga

Har coronasituationen påverkat din personliga ekonomi/användning av pengar på följande sätt?

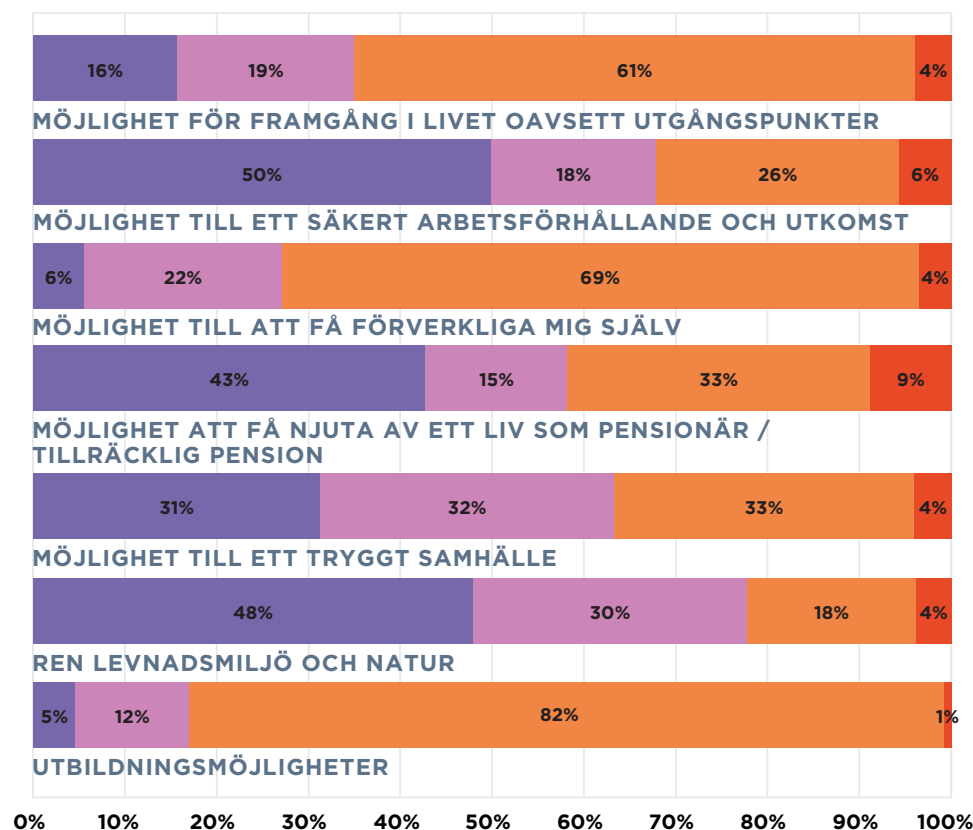
Du kan välja flera alternativ.

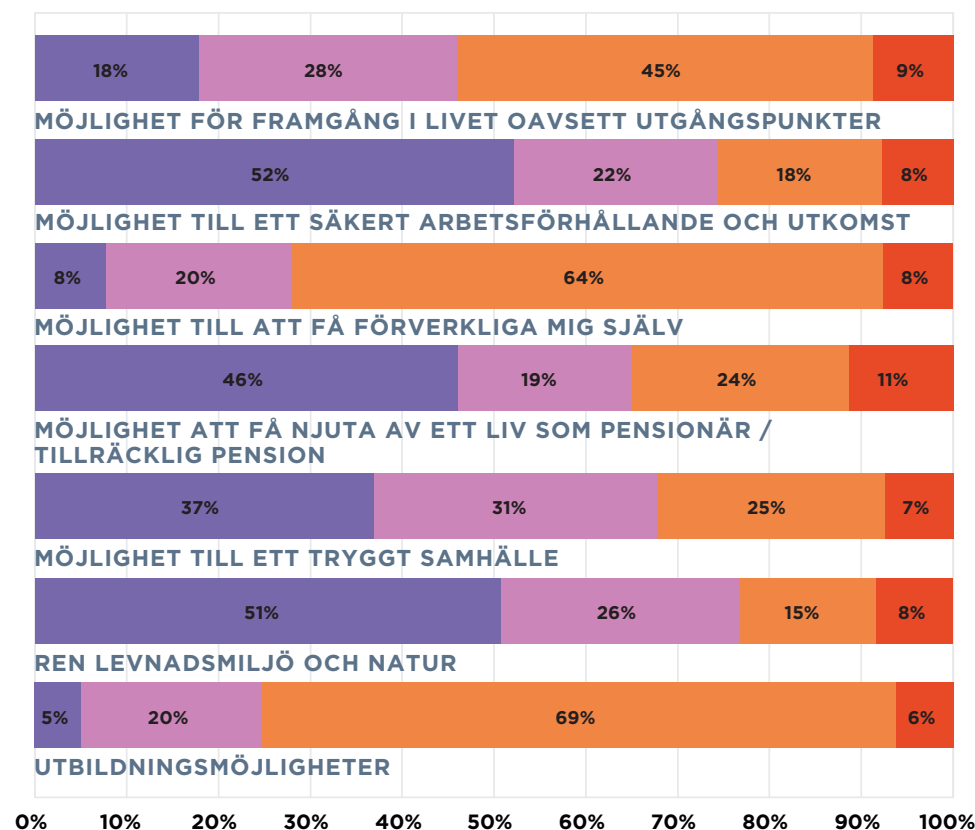
OLIKA GENERATIONERS MÖJLIGHETER

Hur upplever du din egen generations möjligheter i jämförelse med föregående generations? I jämförelse med den föregående generationen, hur upplever du din situation?

Svenskspråkiga

Finskspråkiga

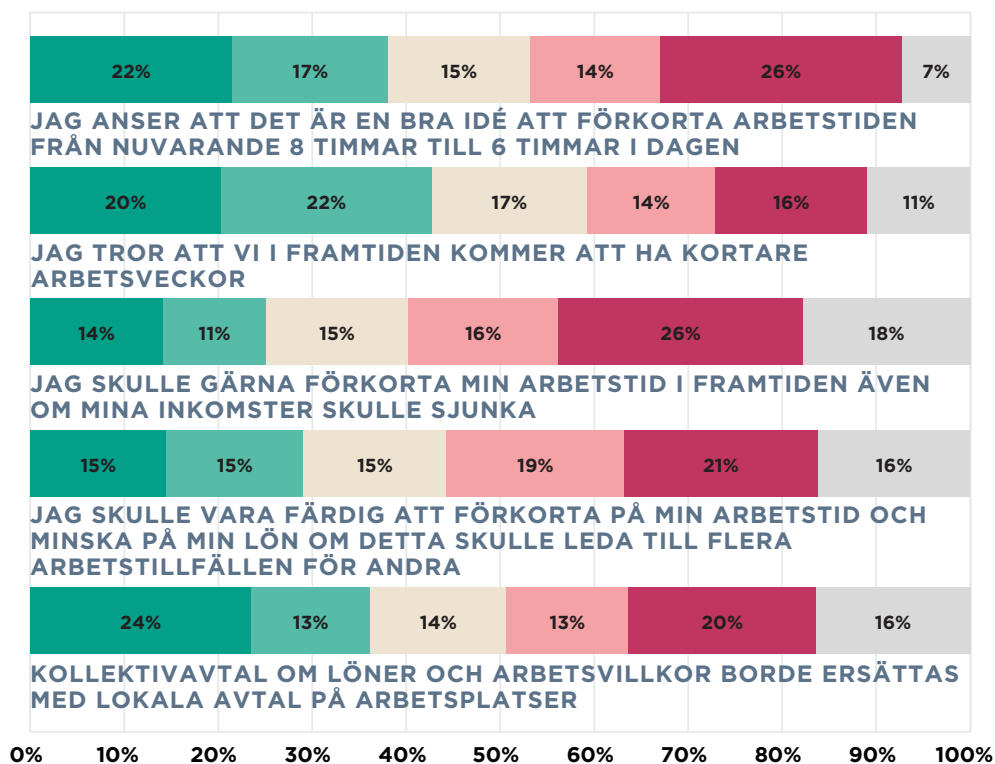
■ DEN FÖREGÅENDE GENERATIONENS SITUATION VAR BÄTTRE ■ LIKA MÖJLIGHETER
■ MIN GENERATIONS SITUATION ÄR BÄTTRE ■ JAG VET INTE

ÄNDRINGAR I ARBETSLIVET

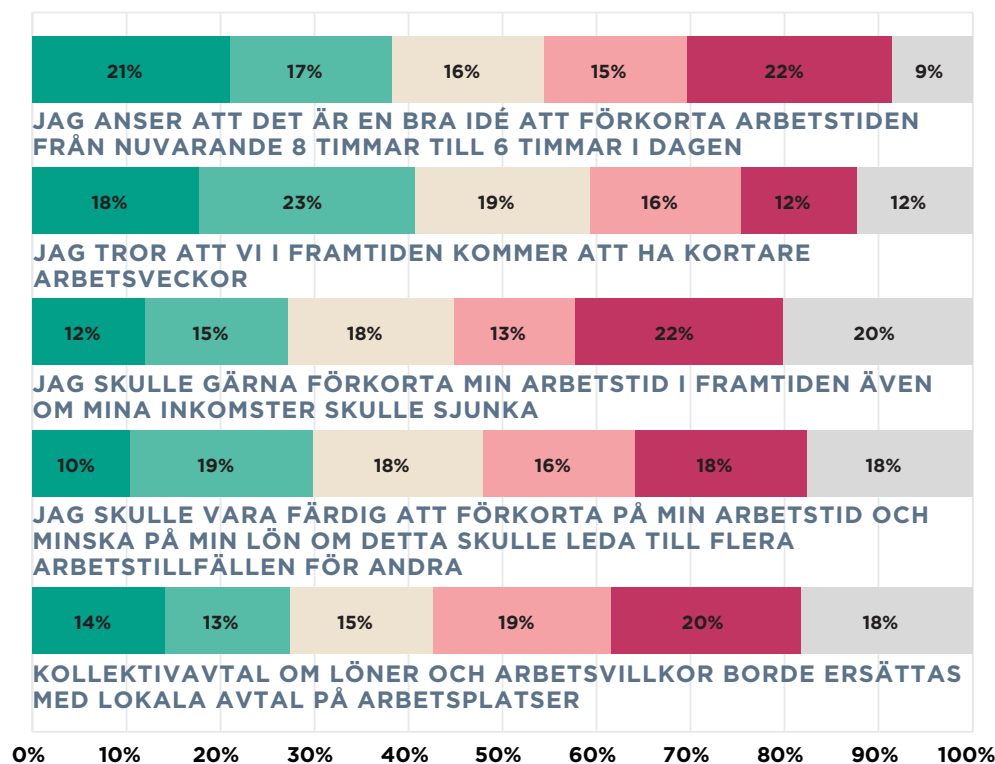

Vad anser du om följande påståenden?

Svenskspråkiga

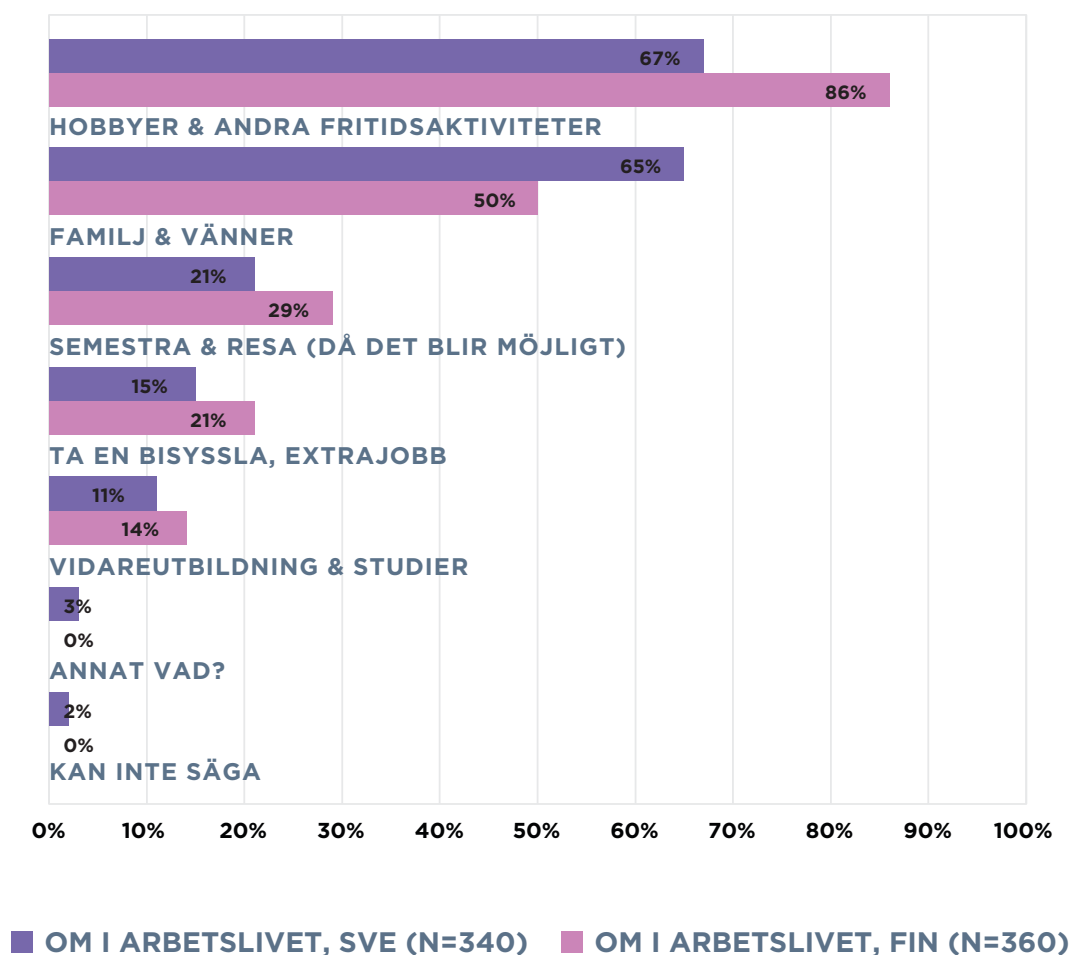
Finskspråkiga

1 = HELT AV SAMMA ÅSIKT 5 = HELT AV ANNAN ÅSIKT JAG VET INTE

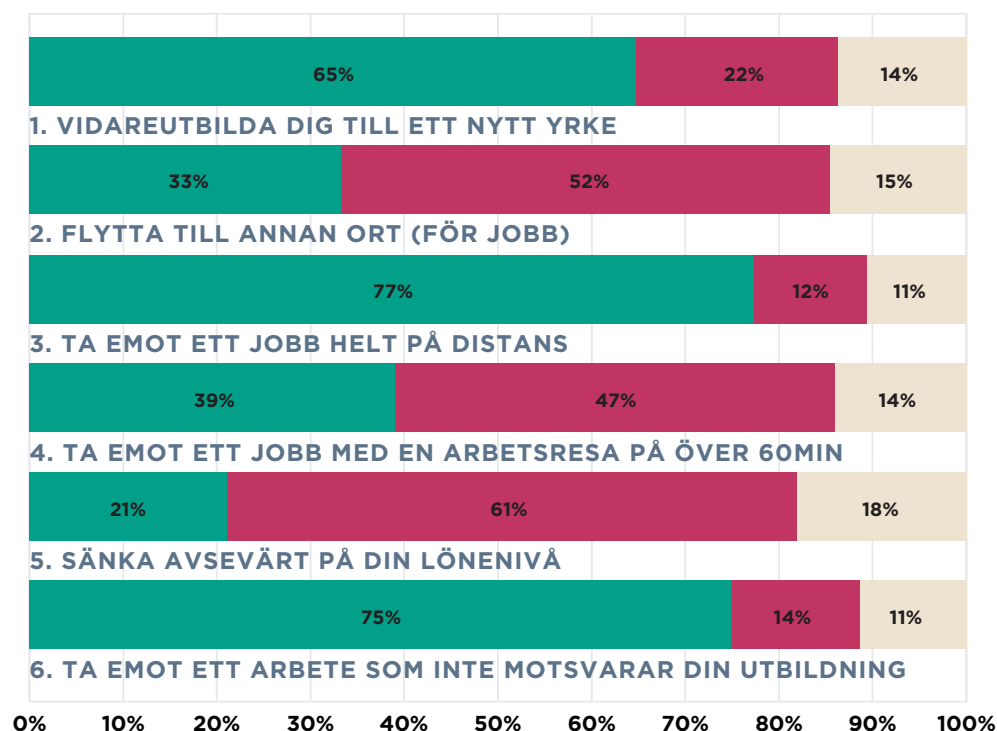
Om den ordinarie arbetstiden skulle förkortas i framtiden med 10 timmar i veckan, hur skulle du spendera den tiden?

Välj högst två alternativ.

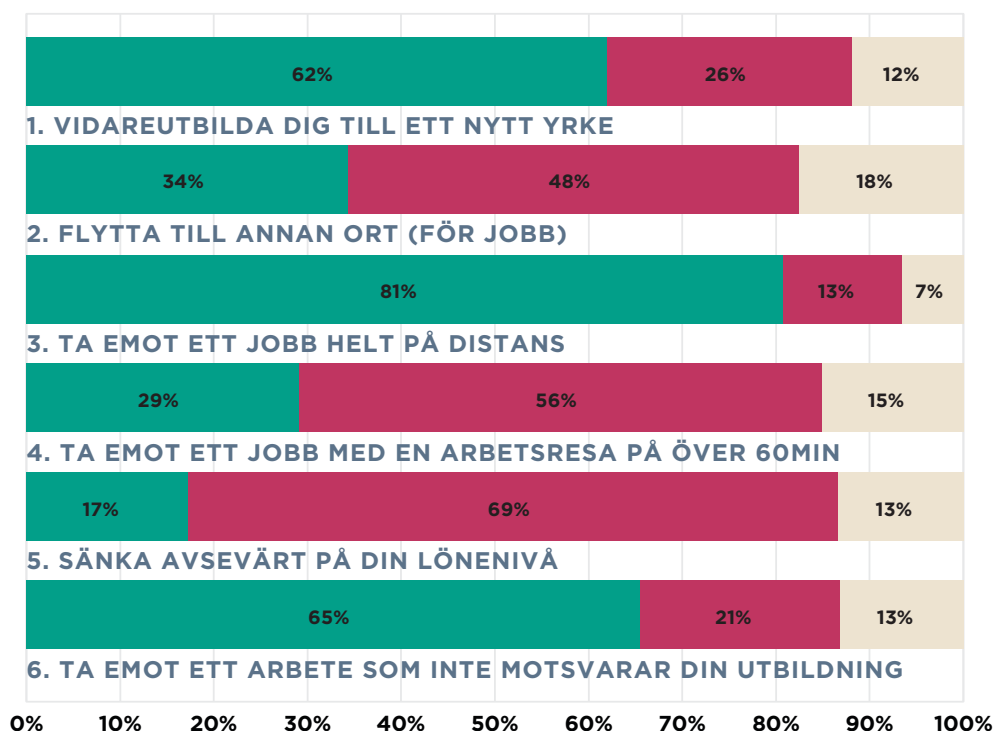

Om du skulle bli arbetslös eller upplevde ett allvarligt hot att förlora din arbetsplats skulle du då vara färdig att

Svenskspråkiga

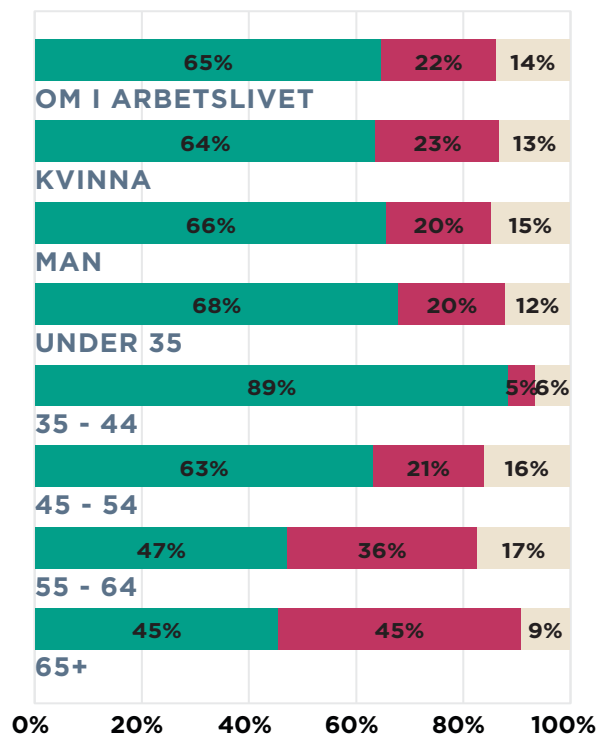
Finskspråkiga

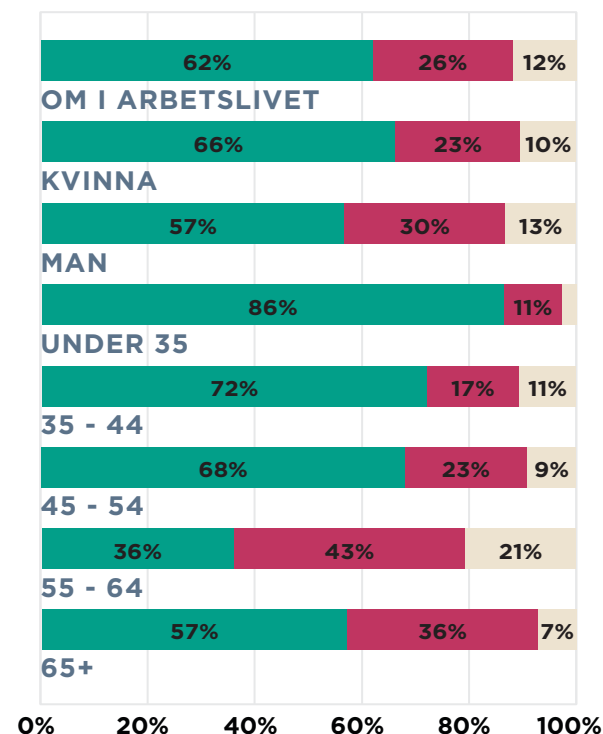
■ JA ■ NEJ ■ JAG VET INTE

1. Vidareutbilda dig till ett nytt yrke

Svenskspråkiga

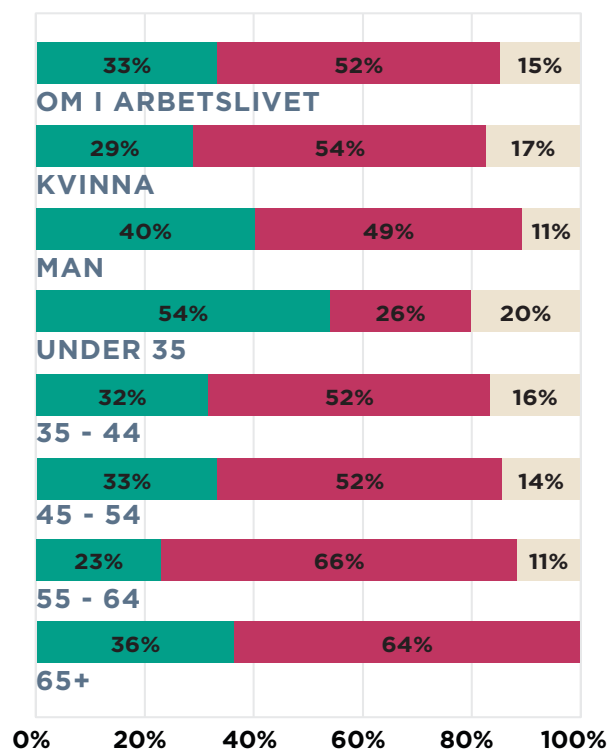
Finskspråkiga

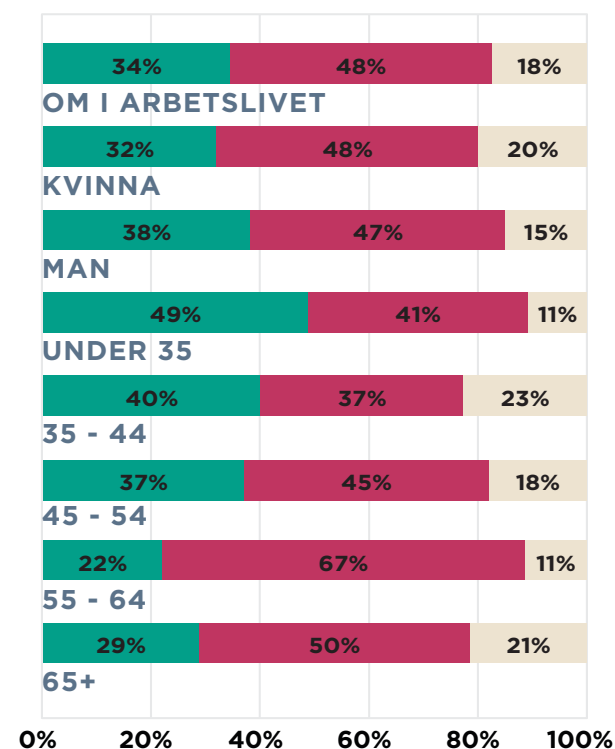
■ JA ■ NEJ ■ JAG VET INTE

2. Flytta till annan ort (för jobb)

Svenskspråkiga

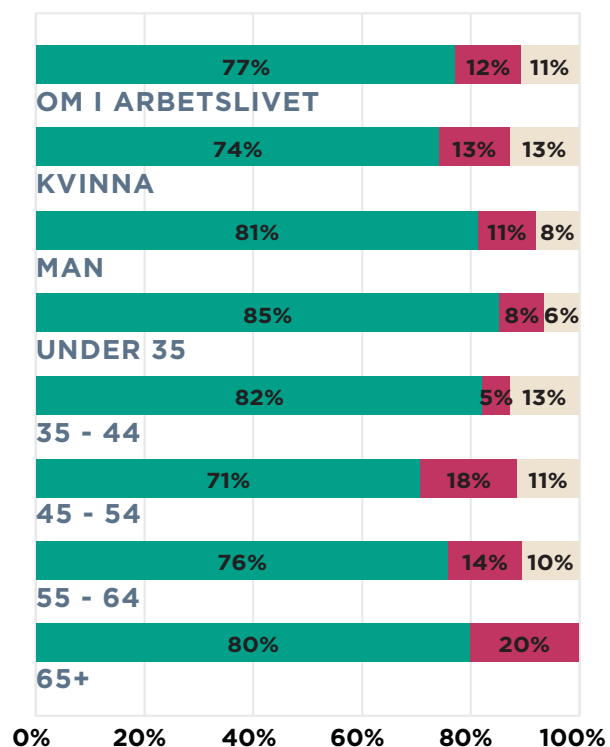
Finskspråkiga

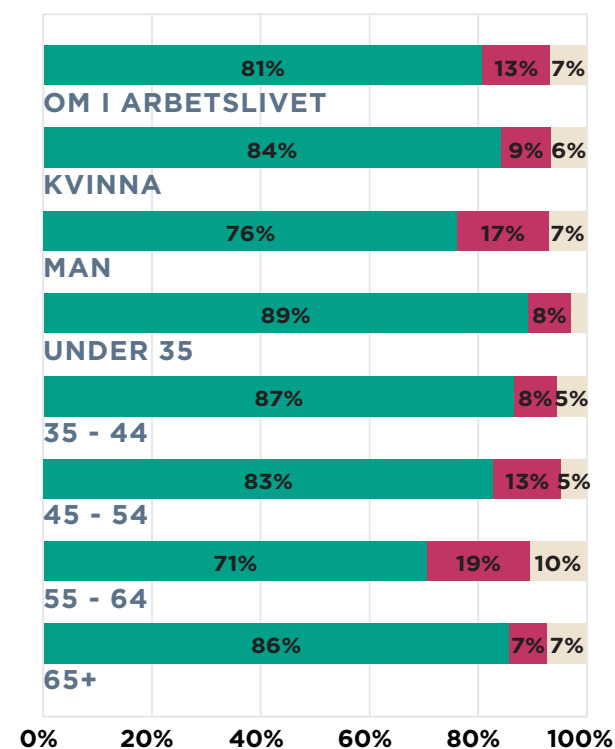
■ JA ■ NEJ ■ JAG VET INTE

3. Ta emot ett jobb helt på distans

Svenskspråkiga

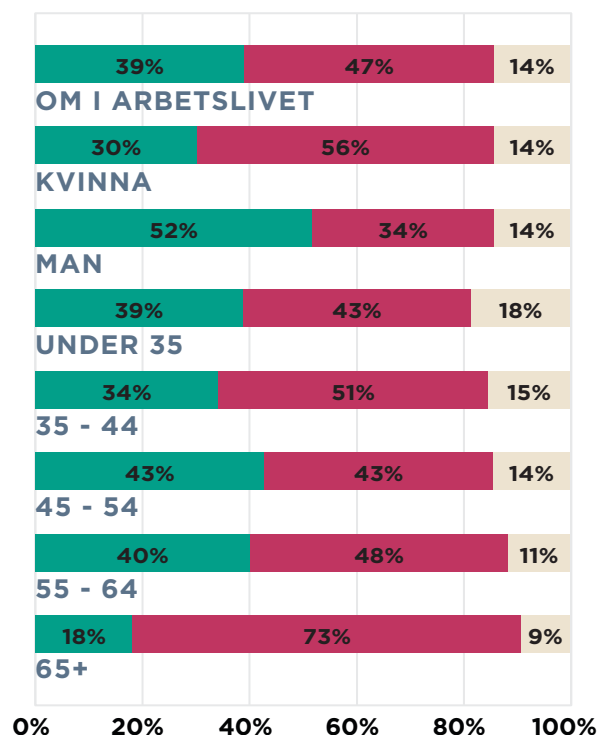
Finskspråkiga

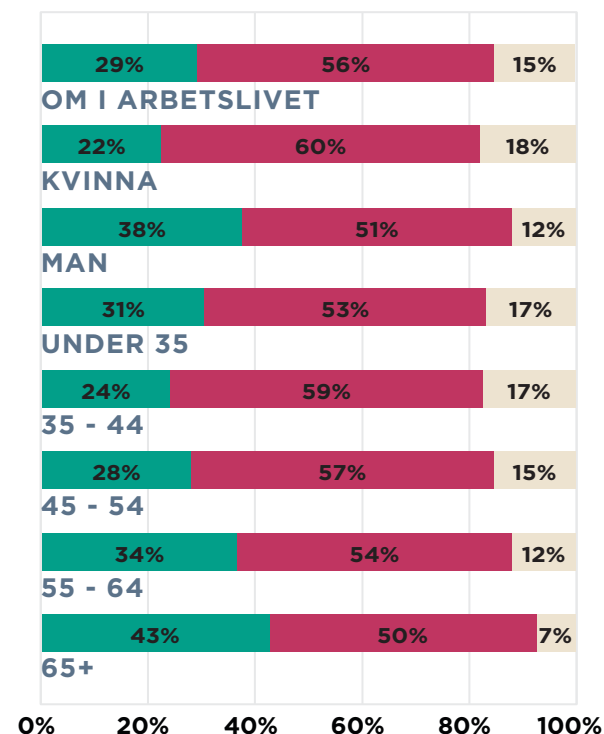
■ JA ■ NEJ ■ JAG VET INTE

4. Ta emot ett jobb med en arbetsresa på över 60min

Svenskspråkiga

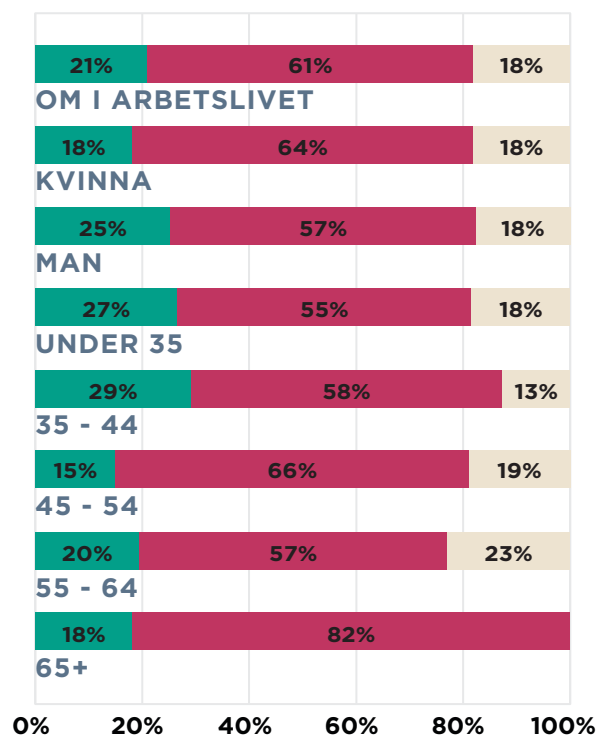
Finskspråkiga

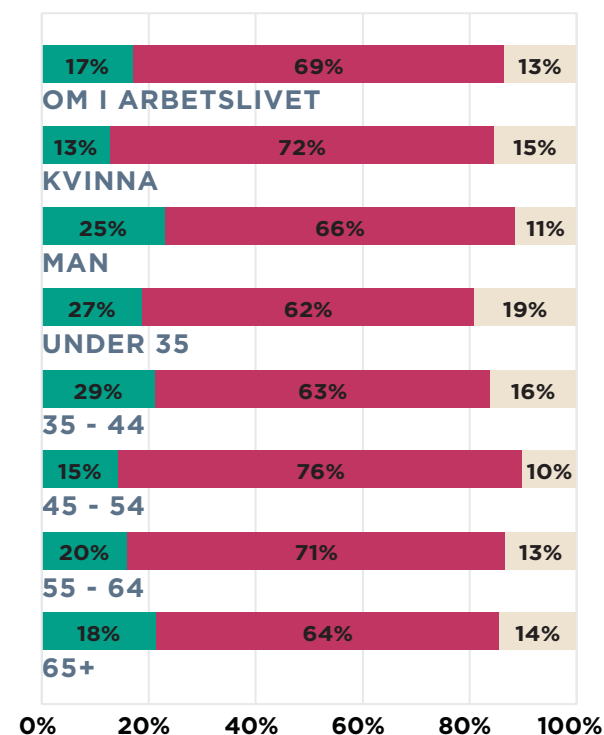
■ JA ■ NEJ ■ JAG VET INTE

5. Sänka avsevärt på din lönenivå

Svenskspråkiga

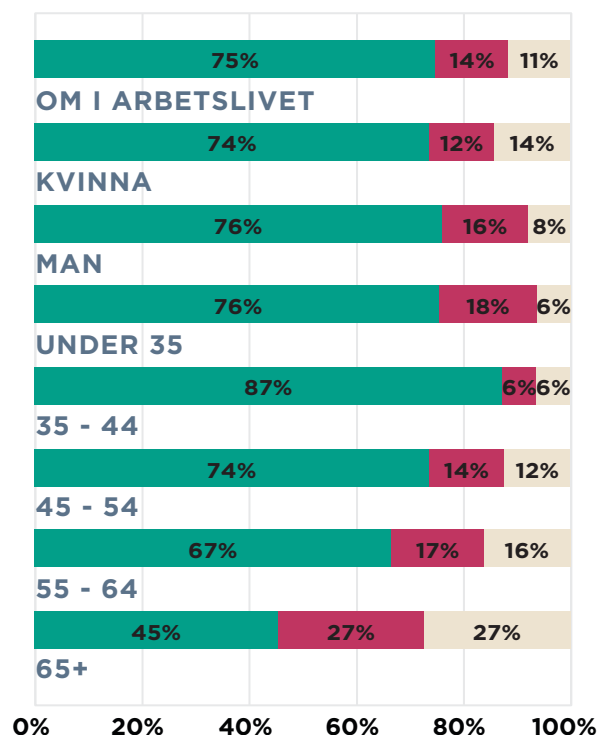
Finskspråkiga

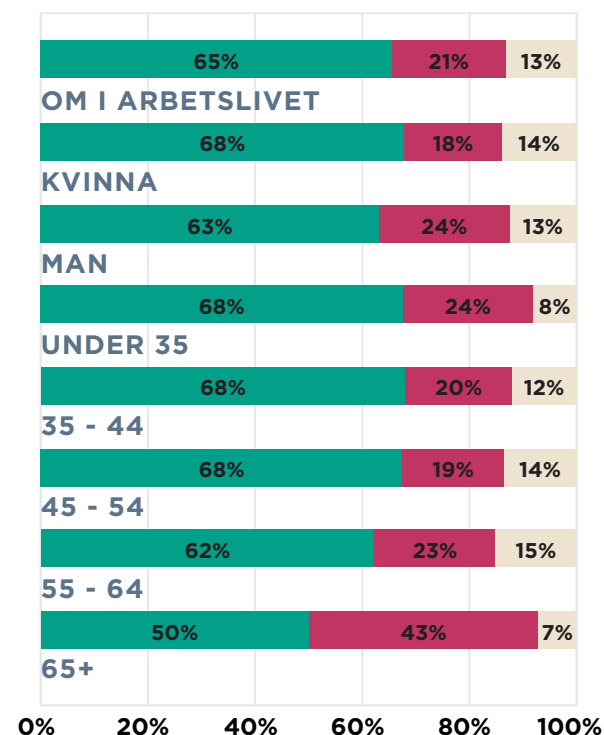
■ JA ■ NEJ ■ JAG VET INTE

6. Ta emot ett arbete som inte motsvarar din utbildning

Svenskspråkiga

Finskspråkiga

■ JA ■ NEJ ■ JAG VET INTE

TANKESMEDJAN
AGENDA
AJATUSHAUTOMO

Hela materialet hittar du på www.agenda.fi

Tankesmedjan Agenda 2021
ISBN 978-952-7273-28-9 (inb)
ISBN 978-952-7273-29-6 (PDF)
Illustrationer: Sebastian Dahlström